

Leo Trotskij

1928 (utdrag ur [Tredje internationalen efter Lenin](#))

Innehåll

Balansräkning över och perspektiv för den kinesiska revolutionen.....	1
Om den koloniala borgarklassens natur	1
Den kinesiska revolutionens stadier	9
Demokratisk diktatur eller proletariats diktatur?.....	14
Äventyrspolitik som ett resultat av opportunismen.....	20
Sovjeterna och revolutionen.....	23
Frågan om den kommande kinesiska revolutionens karaktär	26
Angående den reaktionära teorin om ”arbetarnas och böndernas tvåklasspartier” för Orienten.....	28
De fördelar som uppnåtts med Bondeinternationalen måste undersökas grundligt	35
Avslutning	37

Balansräkning över och perspektiv för den kinesiska revolutionen.

Lärdomar för Orientens länder och för hela Komintern.

Bolsjevismen, mensjevismen och den tyska och internationella socialdemokratins vänsterflygel antog en bestämd form på grundval av analysen av erfarenheterna, misstagen och tendenserna under 1905 års revolution. Idag är en analys av den kinesiska revolutionens erfarenheter lika viktig för det internationella proletariats.

Men denna analys har inte ens påbörjats – den är förbjuden. Den officiella litteraturen är sysselsatt med att i största hast välja ut fakta som passar EKKI:s resolutioner, vars ihållighet har blivit fullständigt avslöjad. Närhelst det är möjligt slipar programförslaget av de kinesiska problemets vassaste kanter, men godkänner de viktigaste delarna av EKKI:s ödesdigra linje i den kinesiska frågan. Analysen av denna stora historiska process ersätts med ett litterärt försvar av scheman som är bankrutta.

Om den koloniala borgarklassens natur

Programförslaget säger:

”Tillfälliga överenskommelser med den nationella bourgeoisin är tillåtlig endast i den mån denna inte hindrar arbetarnas och böndernas revolutionära organisation och för verklig kamp mot imperialismen.” (**KI:s program**, s 82.)

Trots att denna formulering medvetet hängs på som en underordnad uppgift är den en av förslaget centrala grundprinciper, åtminstone för länderna i Orienten. Huvuduppgiften sägs naturligtvis vara arbetarnas och böndernas ”befrielse från den nationella bourgeoisins inflytande.” (**Ibid**, s 82) Men vi dömer inte utifrån grammatisk utan politisk synvinkel, och dessutom på grundval av erfarenheter. Därför säger vi: huvuduppgiften är här bara av underordnad betydelse, medan den underordnade uppgiften innehåller det väsentligaste. Som helhet betraktad är formuleringen en klassisk mensjevistik snara för proletariats i Orienten.

Vilka ”tillfälliga överenskommelser” menar man? Inom politiken liksom i naturen är allting ”tillfälligt”. Kanske vi diskuterar rent praktiska överenskommelser *från ett tillfälle till ett annat*? Det säger sig självt att vi inte på förhand kan avsäga oss sådana strikt begränsade och praktiska överenskommelser som varje gång tjänar ett helt bestämt syfte. Till exempel

överenskommelser med Guomindangs studentungdomar för att anordna anti-imperialistiska demonstrationer, eller att få hjälp från kinesiska handelsmän till strejkande i utländska företag, etc. Sådana fall är ingalunda uteslutna i framtiden, inte ens i Kina. Men varför lägger man då till ett *allmänt* politiskt villkor, nämligen "... i den mån [bourgeoisin] inte hindrar arbetarnas och böndernas revolutionära organisation och för verklig[!] kamp mot imperialismen"? Det enda "villkoret" för varje överenskommelse med borgarklassen, för varje enskild, praktisk och ändamålsenlig överenskommelse anpassade till varje speciellt fall, är att inte blanda ihop varken organisationerna eller fanorna, vare sig direkt eller indirekt, en enda dag eller ens en timme. Vi måste skilja på rött och blått¹ och inte för ett ögonblick tro på att borgarklassen kan eller vill leda en *verklig* kamp mot imperialismen eller *inte hindra* arbetarna och bönderna. När det gäller att sluta praktiska och ändamålsenliga överenskommelser har vi absolut ingen användning för det villkor som citeras ovan. Tvärtom kan det bara skada oss och gå mot den allmänna linjen för vår kamp mot kapitalismen, som inte avbryts ens under den korta perioden av "överenskommelse". Som det sades redan för längesedan kan rent praktiska överenskommelser, sådana som inte på minsta sätt binder upp oss och inte förpliktigar oss till någonting politiskt, träffas med djävulen själv om det i ett visst ögonblick är till vår fördel. Men det vore absurt att i sådana fall kräva att djävulen *i allmänhet* skulle konvertera till kristendomen, och inte använda sina horn mot arbetarna och bönderna utan bara för fromma gärningar. Att sätta upp sådana villkor är i själva verket att agera som djävulens advokat, och bönfälla honom att låta oss bli hans gudfäder.

Programförslagets absurda villkor, som redan på förhand skönmålar borgarklassen, slår (trots tesernas diplomatiska och underordnade karaktär) klart och bestämt fast att det rör sig om långvariga politiska block och inte praktiska överenskommelser för speciella tillfällen, strikt begränsade till praktiska mål. Men vad betyder i så fall kraven att borgarklassen ska föra en "verklig" kamp och "inte hindra" arbetarna? Ställer vi dessa villkor till borgarklassen själv, och avkräver vi dem ett offentligt löfte? Den kommer att ge vilka löften som helst! Den kommer till och med att skicka delegater till Moskva, gå med i Bondeinternationalen, ansluta sig som "sympatiserande" parti till Komintern,² kika in i Fackföreningarnas röda international. Kort sagt kommer den att lova vad som helst för att (med vår hjälp) få chansen att lura arbetarna och bönderna, och ännu effektivare, enklare och mer fullständigt kasta sand i ögonen på dem – ända tills första bästa möjlighet dyker upp, som den i Shanghai.³

¹ Blått är en av färgerna i Guomindangs officiella fana.

² I början av 1926 blev Guomindang antaget som sympatiserande parti i Komintern, med godkännande från SUKP:s politbyrå. Den enda avvikande rösten var Trotskijs. Guomindangs högerledare Hu Hanmin deltog på EKKI:s sjätte plenarmöte i februari 1926, som broderlig delegat från Guomindang. Chiang Kai-sheks hantlangare Shao Lizi var broderlig delegat vid EKKI:s sjunde plenarmöte i november 1926. 1925 valdes Hu Hanmin som representant för Kinas bönder till Bondeinternationalens presidium. Vid den tidpunkten befann sig Hu i själva verket i landsflykt från Kanton, på grund av att han förknippades med mordet på Liao Zhongkai, en av Guomindangs vänsterledare.

³ 20 mars 1926 slog Chiang Kai-shek öppet till om makten för första gången. Vid en plötslig kupp i Kanton tog han den obestridda politiska och militära kontrollen över den nationalistiska rörelsen, som redan hade antagit massomfattning (strejken i Kanton-Hongkong, bonderörelsen i Kwangtung, etc). Nyheten om kuppen doldes för Kominterns sektioner och förnekades till och med i Kominterns press. En utländsk redogörelse för den fördömdes av *Intercontinental Press Correspondence*, Kominterns officiella organ, som "en lögnaktig rapport" (engelska utgåvan, 8 april 1926, s 415). Vojtinskij, en av Kominterns funktionärer i Kina, betecknade rapporterna om kuppen i Kanton som "en imperialistisk uppfinning" (*Intercontinental Press Correspondence*, 8 maj 1926, s 600). Först mer än ett år senare lade Kominterns press plötsligt märke till kuppen i Kanton, som avslöjade Chiang Kai-sheks grundläggande linje i den nationalistiska rörelsen. Vid tiden för kuppen gick Borodin och det kinesiska kommunistpartiet med på Chiangs villkor för fortsatt samarbete. Vid mötet med Guomindangs centrala exekutivkommitté i maj 1926 lovade kommunistpartiet högtidligt att inte kritisera Sun Yat-sens klasskampsfientliga teorier och begränsa sitt deltagande i Guomindangs viktigaste byråer och kommittéer till en tredjedel. (Se not nedan.) Chiang valdes till ordförande i Guomindangs centrala

Men det kanske inte handlar om att avkräva borgarklassen politiska åtaganden, en borgarklass som, upprepar vi, omedelbart kommer att gå med på det för att förvandla oss till deras borgensmän inför de arbetande massorna? Kanske det är frågan om en ”objektiv” och ”vetenskaplig” bedömning av en speciell nationell borgarklass, ett så att säga ”sociologiskt” expertutlåtande på förhand av dess förmåga att föra kamp och inte hindra? Som de senaste och nyaste erfarenheterna har visat förvandlar tyvärr sådana förhandsprognoser som regel experterna till idioter. Och det vore inte så illa, om det bara var de som drabbades...

Det kan inte råda minsta tvivel: texten behandlar just långsiktiga politiska block. I ett program är det helt överflödigt att ta med frågan om tillfälliga praktiska överenskommelser. I så fall skulle det räcka med en torr och saklig taktisk resolution ”Om våra nuvarande uppgifter”. Här handlar det om att rättfärdiga och programmatiskt sanktionera gårdagens inriktning mot Guomindang, en inriktning som dömde den andra kinesiska revolutionen¹ till undergång, och som även kan krossa framtida revolutioner.

---

exekutivkommitté och den allsmäktiga permanenta kommittén. Han blev överbefälhavare för de nationalistiska arméerna. Och med fullt stöd från de ryska rådgivarna och den enorma propagandamaskin som hade utvecklats och till största delen sköttes av kommunister inledde Chiang i juli Nordexpeditionen. (Se not nedan.) Efter att ha olagligförklarat strejker i Kanton, började Chiang i februari 1927 att undertrycka fackföreningarna och bondeförbunden i Jiangxi. I Shanghai fick arbetarna, som hade erövrat staden i ett segerrikt uppror 21-22 mars, instruktioner om att ta emot Chiang som en revolutionär ledare. Rykten om en förestående kupp fördömdes som ”provokationer” av kommunisterna i Shanghai och utomlands. ”Långt från att splittras, som imperialisterna säger, har Guomindang istället stålsatt sina led.” (*Intercontinental Press Correspondence*, franska utgåvan, 23 mars 1927, s 443.) ”För ögonblicket är det fullständigt uteslutet med en splittring i Guomindang och fientligheter mellan proletariatet i Shanghai och de revolutionära soldaterna... Chiang Kai-shek... har själv förklarat att han kommer att underordna sig partiets beslut... En revolutionär som Chiang Kai-shek kommer inte, som imperialisterna vill få oss att tro, att gå över till Zhang Zuolin [militären i norr] för att bekämpa befrielse rörelsen... Den enda faran för proletariatet i Shanghai är en imperialistisk provokation.” (*Ibid*, 30 mars 1927, s 459.) Systematiskt och nästan helt öppet förberedde Chiang sin kupp under tre veckor medan kommunisterna väntade, förlamade av order om att ”inte provocera Chiang” och ”i yttersta nödfall gräva ner sina vapen” (Mandalian, en funktionär från Komintern som var i Shanghai under denna period, *Intercontinental Press Correspondence*, franska utgåvan, 23 juli 1927, s 1028.) Resultatet blev att när Chiang slog till 12 april, var det bara ett fåtal arbetare som mot partiets order gjorde motstånd mot det fysiska krossandet av fackföreningarna och massrörelsen. Under april och maj försvarade Stalin-Bucharin och Komintern denna linje. I sina teser från april frågade Bucharin nonchalant, ”om det inte var bättre att gömma vapnen, inte acceptera strid och på så sätt undvika avvärjning.” (**Problèmes de la Révolution Chinoise**, Paris 1927, s 56.) EKKI:s möte i maj förkunnade att varje plan att gå mot Chiang i Shanghai ”vore absurd”. Arbetarna ”skulle ha utrotats...” (*Intercontinental Press Correspondence*, franska utgåvan, 15 juni 1927, s 885.) ”Chiang Kai-sheks statskupp... kunde inte ha förhindrats.” (*Ibid*, 25 juni 1927, s 932.) Inte förrän efter några månader upptäckte man att kommunistpartiets uppträdande i Shanghai var ett ”opportunistisk förräderi”. Under tiden slaktades blomman av Kinas proletariat av Chiangs ledare på Shanghais gator och de som blev klar demoraliserades och besegrades.

¹ Den första kinesiska revolutionen ägde rum 1911, och ledde till Manchu-dynastiens fall. Denna dynasti hade härskat sedan 1644. Qingkejsarnas makt hade i praktiken vittrat sönder, men den kinesiska borgarklassen hade politiskt och ekonomiskt berövats all makt av imperialismen, och var oförmögen att bygga en demokratisk republik på kejsardynastiens ruiner. Makten övergick till regionala militära ståthållare vars förödande inbördes krig vidmakthöll och fördjupade kaoset och misären på landsbygden. Motsättningarna mellan dem återspeglade ofta konflikter mellan olika imperialistiska makter. Trots monarkins svaghet och splittring efter 1911 gjordes två försök att upprätta den, men båda misslyckades. Första världskriget skyndade på produktivkrafternas tillväxt kolossalt, och den kinesiska kapitalismen spirande styrkor stack återigen upp sina huvuden. (Enligt en uppskattning av Kinas industriella tillväxt, där 1913 var 100, låg medeltalet för industrins alla områden 1926 på 226,1. På vissa ledande områden, som bomullsvaror och tobak, var ökningen så mycket som 500% under denna 13-års period.) I och med industrins tillväxt gav inflytandena från världskriget och oktoberrevolutionen upphov till nationalistiska politiska strömningar. Så tidigt som 1915 intog den nya kinesiska intelligentsian, under ledning av Chen Duxiu, en inriktning som bröt med de gamla traditionerna inom politik, litteratur, filosofi och konst. Industrins sensationella tillväxt förde fram ett modernt kinesiskt proletariat på scenen, och det hamnade nästan omedelbart i centrum för den politiska kampen. Japans försök att efter kriget behålla Shandong ledde till studentupproret 4 maj 1919. Strejker följde. Fackföreningar uppstod. Mekanikernas framgångsrika strejk 1920 var inledningen för den moderna arbetarrörelsen. Samma år grundades det kinesiska

Enligt den teori som förts fram av Bucharin, som är förslaget verkliga författare, knyts alla förhoppningar till denna allmänna bedömning av den koloniala borgarklassen. Dess förmåga att kämpa och inte hindra kan inte bevisas med hjälp av dess egna löften utan på ett ytterst noggrant "sociologiskt" sätt, det vill säga med hjälp av tusen och ett pedantiska scheman som anpassats till opportunistiska syften.

Låt oss klargöra detta genom att gå tillbaka till Bucharins bedömning av den koloniala borgarklassen. Efter att ha talat om de koloniala revolutionernas "anti-imperialistiska innehåll" och (utan något som helst berättigande) ha citerat Lenin, förkunnar Bucharin:

"Den liberala bourgeoisin i Kina spelade under flera år, och inte månader, en objektivt revolutionär roll. Sedan förbrukade den sig själv. Det handlade inte alls om en 'tjugofyra timmars' politisk semester som den ryska liberala revolutionen 1905."

Detta är fel, från början till slut.

I själva verket lärde Lenin oss att strikt skilja mellan en förtryckt och en förtryckande borgerlig nation. Av detta följer några ytterst viktiga slutsatser. Exempelvis vår inställning till ett krig mellan ett imperialistiskt och ett kolonialt land. För en pacifist är ett sådant krig som vilket krig som helst. För en kommunist är ett kolonialt lands krig mot ett imperialistiskt land ett borgerligt revolutionärt krig. Följaktligen *höjde* Lenin de nationella befrielseörelserna, upproren i kolonierna, och de förtryckta nationernas krig till samma nivå som de borgerligt demokratiska revolutionerna, i synnerhet till den ryska revolutionens nivå 1905. Men Lenin satte på inget sätt de nationella befrielsekrigen *över* de borgerligt demokratiska revolutionerna, som Bucharin nu gör efter sin 180 graders sväng. Lenin vidhöll bestämt att man skulle skilja mellan en förtryckt borgerlig nation och en förtryckande borgerlig nation. Men ingenstans reste Lenin frågan, och inte heller kunde han resa frågan, som om borgarklassen i ett kolonialt eller halvkolonialt land under perioder av kamp måste vara mer progressiv och revolutionär än borgarklassen i ett icke-kolonialt land under den demokratiska revolutionens epok. Det finns ingenting i hans teori som leder fram till denna slutsats. Ingenting i historien talar för den. Oavsett hur ynkelig den ryska liberalismen var, och oavsett vilken osalig blandning dess vänstra hälft var, de småborgerliga demokraterna, socialistrevolutionärerna och mensjevnikerna, så är det till exempel ändå svårt att säga att den kinesiska liberalismen och borgerliga demokratin reste sig till en högre nivå eller var mer revolutionär än sina ryska förebilder.

Att lägga fram saken som om det koloniala förtrycket oundvikligen måste leda till att den nationella borgarklassen till sin natur blir revolutionär är att återupprepa mensjevismens grundläggande fel, fast vänt ut och in. De hävdade att feodalismens och enväldets förtryck måste leda till att den ryska borgarklassen blev revolutionär till sin natur.

Frågan om borgarklassens karaktär och politik avgörs av hela den interna klasstrukturen i den nation som för den revolutionära kampen, av den historiska epok under vilken kampen utvecklas, av i hur stor utsträckning den nationella borgarklassen är ekonomiskt, politiskt och militärt beroende av världsimperialismen i sin helhet eller en speciell del av den, och slutligen och allra viktigast av hur aktivt det inhemska proletariatet är, och hur dess band till den internationella revolutionära rörelsen ser ut.

En demokratisk eller nationell befrielseörelse kan ge borgarklassen chansen att fördjupa och bredda sin utsugning. Proletariatets självständiga ingripande på den revolutionära scenen hotar att helt beröva borgarklassen möjligheten till utsugning.

---

kommunistpartiet. Dessa händelser föregick den andra kinesiska revolutionens epok, en epok som slutade med den förödande katastrofen i slutet av 1927.

Låt oss närmare gå igenom några fakta.

Kominterns nuvarande inspiratörer har outtröttligt upprepat att Chiang Kai-shek förde krig ”mot imperialismen” medan Kerenskij gick hand i hand med imperialisterna. Alltså: medan vi måste föra en skoningslös kamp mot Kerenskij, var det nödvändigt att stöda Chiang Kai-shek.

Banden mellan Kerenskij och imperialismen var odiskutabla. Man kan gå ännu längre tillbaka och peka på att den ryska borgarklassen ”avsatte” Nikolaus II med den brittiska och franska imperialismens välsignelse. Miljukov-Kerenskij inte bara stödde kriget som Lloyd George-Poincaré förde, utan Lloyd George och Poincaré stödde också Miljukovs och Kerenskijns revolution mot först tsaren och sedan mot arbetarna och bönderna. Detta står utom allt tvivel.

Men hur står det i detta avseende till med Kina? Kinas ”februari”-revolution ägde rum 1911. Denna revolution var en stor och progressiv händelse, trots att den genomfördes med imperialisternas direkta deltagande. I sina memoarer berättar Sun Yat-sen om hur hela hans organisations arbete var beroende av de imperialistiska staternas ”stöd” - vare sig det handlade om Japan, Frankrike eller USA. Om Kerenskij 1917 fortsatte att delta i det imperialistiska kriget, så stödde den ”nationella”, ”revolutionära” etc, kinesiska borgarklassen Wilsons intervention i kriget med förhoppningen att ententen skulle hjälpa till att befria Kina. 1918 vände sig Sun Yat-sen till ententens regeringar med sina planer för Kinas ekonomiska utveckling och politiska frigörelse.¹ Det finns ingen som helst grund för påståendet att den kinesiska borgarklassens kamp mot Manchu-dynastin uppvisade några högre revolutionära kvalitéer än den ryska borgarklassens kamp mot tsarismen. Eller att det finns någon principiell skillnad mellan Chiang Kai-sheks och Kerenskijns inställning till imperialismen.

Men, säger EKKI, Chiang Kai-shek förde trots allt krig mot imperialismen. Att lägga fram saken så är en alltför grov förenkling av verkligheten. Chiang Kai-shek förde krig mot vissa kinesiska militärer, *en* av imperialistmakternas agenter. Det är absolut inte samma sak som att föra krig mot imperialismen. Till och med Tan Pingshan förstod det. Så här karakteriserade han Guomindang-ledningens politik under Chiang i sin rapport till EKKI:s möte (i slutet av 1926):

”På den internationella politikens område intar den en passiv hållning i ordets fulla bemärkelse... Den är bara villig att kämpa mot den brittiska imperialismen. Men under vissa förhållanden är den beredd att kompromissa med den japanska imperialismen.” (**Protokoll från EKKI:s sjunde plenarmöte**, på ryska, band I, s 406.)

Redan från första början var Guomindangs inställning gentemot imperialismen opportunistisk och inte revolutionär. Den försökte krossa och isolera agenter för vissa imperialistmakter för att sedan kunna sluta en överenskommelse med samma eller andra imperialistmakter utifrån bättre villkor för den kinesiska borgarklassen. Det är det hela. Men sakens kärna är att frågan är ställd på ett helt felaktigt sätt.

Man får inte bedöma den aktuella nationella borgarklassens inställning till imperialismen ”i allmänhet”, utan dess inställning till sin egen nations närmast föreliggande revolutionärt historiska uppgifter. Den ryska borgarklassen var borgarklass i en imperialistisk förtryckarstat. Den kinesiska borgarklassen är borgarklass i ett förtryckt kolonialt land.

¹ 1919 utarbetade Sun Yat-sen en detaljerad plan där han föreslog stormakterna ett ”ärligt” internationellt samarbete i Kinas utveckling som en ”praktisk lösning på internationella krig, handelskrig och klasskrig.” Han såg framför sig en idyll där alla stormakter deltog i ett nära och vänskapligt och ömsesidigt vinstgivande deltagande i den ekonomiska exploateringen av Kina, och trodde till och med att det utländska kapitalet kunde hjälpa till att bygga upp en icke-kapitalistisk ekonomi i Kina, där det inte skulle finnas några frön till krig, varken internationella, handels- eller klasskrig. Suns plan fick ett kyligt mottagande av stormakterna. Den publicerades 1922 under namnet Kinas internationella utveckling. Se även Sun Yat-sen, **Memoirs of a Chinese Revolutionary**, London 1927.

Störtandet av den feodala tsarismen var en progressiv uppgift i det gamla Ryssland. Störtandet av det imperialistiska oket är en progressiv historisk uppgift i Kina. Men den kinesiska borgarklassens agerande gentemot imperialismen, proletariatet och bönderna var inte mer revolutionärt än den ryska borgarklassens politik gentemot tsarismen och de revolutionära klasserna i Ryssland, utan om något mer avskryvart och reaktionärt. Det är det enda sätt frågan kan ställas på.

Den kinesiska borgarklassen är tillräckligt realistisk och väl införstådd med världsimperialismens natur för att inse, att en verkligt seriös kamp mot imperialismen kräver ett så omfattande uppsving bland de revolutionära massorna att den först och främst skulle bli ett hot mot borgarklassen själv. Om kampen mot Manchu-dynastin var en uppgift av mindre historiska proportioner än störtandet av tsarismen, så är kampen mot världsimperialismen en uppgift i mycket större skala. Och om vi redan från början lärde de ryska arbetarna att inte tro på liberalismens beredskap och den småborgerliga demokratins förmåga att störta tsarismen och krossa feodalismen, så bör vi inte vara mindre energiska att redan från början ingjuta samma misstro hos de kinesiska arbetarna. Stalin-Bucharins nya och fullständigt felaktiga teori om den koloniala borgarklassens ”inneboende” revolutionära anda är i allt väsentligt en översättning av mensjevismen till kinesisk politik. Den tjänar bara till att förvandla Kinas förtryckta ställning till en inrikespolitisk belöning åt den kinesiska borgarklassen, och lägger ytterligare en tyngd i borgarklassens vågskål till det tredubbelt förtryckta kinesiska proletariats nackdel.

Men, säger Stalin och Bucharin, programförslagets författare, Chiang Kai-sheks expedition i norr¹ orsakade en mäktig rörelse bland arbetar- och bondemassorna. Det går inte att förneka. Men spelade inte det faktum att Gutjov och Sjulgin hade med sig Nikolaus II:s abdikering till Petrograd en revolutionär roll? Väckte det inte befolkningens mest förtryckta, utsugna och försagda skikt? Innebar inte det faktum att Kerenskij, som så sent som igår var trudovik,² blev

---

¹ Sedan Chiang Kai-shek hade samlat den politiska och militära kontrollen över Kanton i sina händer efter kuppen 20 mars, drog han i juli 1926 i fält för att erövra centrala och norra Kina. Han hade hjälp av ryska vapen, en stab av ryska militärrådgivare, och en enorm propagandaapparat som smörjdes och sköttes med hjälp av kommunistiska metoder och initiativ, men helt och hållet begränsades till Guomindangs paroller om 25-procentig sänkning av jordarrendet och förbättrade arbetsförhållanden. Marschen mot norr sammanföll med uppkomsten av en utbredd massrörelse i provinserna Jiangxi, Hunan och Hubei, som på våren 1927 drog med sig nästan 10 miljoner bönder och nästan 1 miljon arbetare i Hankou, Shanghai och andra städer.

Nationalistarméerna vann lätta segrar tack vare att denna rörelse hjälpte till att svepa undan motståndet i norr. I september 1926 befann sig Yangzi-dalen i nationalisternas händer. I december flyttade den nationalistiska regeringen från Kanton till Hankou, som tillsammans med städerna Wuchang och Hanyang vid Yangzis sammanflöde med Han-floden bildade staden Wuhan. Chiang Kai-shek förflyttade sig långsammare genom Jiangxi mot Shanghai. I Kanton förbjöds strejker och massrörelsen hölls tillbaka. I oktober 1926 stoppades strejken i Kanton-Hongkong ovillkorligt. Chiang stängde fackföreningar och bondeförbund medan han marscherade norrut. Det hindrade hans framryckning så mycket att han vid ett tillfälle stoppade förtrycket och återkallade kommunisterna för att få hjälp att rycka fram. De kom troget. I februari 1927 befann sig hans trupper inom skotthåll från Shanghai. 18 februari inledde Shanghais arbetare en generalstrejk och gjorde uppror i väntan på nationalisternas ankomst. Chiang beordrade sina trupper att stanna och låta Li Baozhang, Shanghais militärbefälhavare, krossa upproret i en stor slakt. Li kom senare att belönas med en post i Chiangs armé. I mars inledde Chiang sin terror i Nanchang, Jiujiang, Anqing och Wuhu. 21 mars reste sig Shanghais arbetare igen, denna gång framgångsrikt, och drev med sina egna styrkor ut nordborna från staden, för att nästa dag överlämna den till nationalisterna. 26 mars anlände Chiang. Efter att ha slutit ett avtal med utländska och kinesiska bankirer i Shanghai vände han sig tre veckor senare mot arbetarna med en aldrig tidigare skådad grymhet.

² Trudovikerna (”arbetar”gruppen) var den näst största grupperingen i den första kejserliga ryska duman. De representerade till största delen den radikala småbourgeoisin och i synnerhet mellanbönderna. Till en början samarbetade trudovikerna med de konstitutionella demokraterna (”kadeterna”) men bröt senare med dem, och samarbetade ofta med den socialdemokratiska fraktionen i duman. Deras ytterst lösliga organisationsstruktur och diffusa sociala sammansättning gick hand i hand med ett ytterligt förvirrat och diffust program och uppträdande. Kerenskij var betecknande för dess ledning.

president för ministerrådet och överbefälhavare att soldatmassorna väcktes? Fick det inte dem till mötena? Fick det inte byarna att resa sig mot godsägarna? Det går att ställa frågan ännu mer allmänt. Väckte inte kapitalismens hela verksamhet massorna, räddade den inte dem, för att använda **Kommunistiska manifestets** ord, från lantlivets förslöande inverkan? Drev den inte ut proletariats bataljoner i strid? Men ska vi ersätta vår aktiva revolutionära klassinställning till kapitalismen eller borgarklassens handlande med en historisk värdering av kapitalismens objektiva roll i sin helhet eller vissa av borgarklassens aktioner? Den opportunistiska politiken har alltid grundat sig på denna sorts icke-dialektiska, konservativa, svansande ”objektivism”. Tvärtom lärde oss marxismen ständigt att de revolutionära resultaten av den ena eller andra av de handlingar som borgarklassen tvingas genomföra på grund av sin ställning, kommer att bli mer fullständiga, bestämda, mindre tveksamma och mer beslutsamma ju mer självständig den proletära förtruppen är i förhållande till borgarklassen, ju mindre benägen den är att sätta fingrarna mellan borgarklassens käftar, skönmåla den, överskatta dess revolutionära anda eller dess beredskap att gå med i en ”enhetsfront” och kämpa mot imperialismen.

Den stalinistiska och bucharinistiska bedömningen av den koloniala borgarklassen klarar varken av en teoretisk, historisk eller politisk kritik. Ändå är det, som vi har sett, just denna bedömning som programförslaget försöker helgonförklara.

* * *

Ett fel som inte uppdragats och fördömts leder alltid till ytterligare fel, eller bereder marken för det.

Om den kinesiska borgarklassen igår värvades till den revolutionära enhetsfronten, så förkunnas den idag ha ”definitivt gått över till det kontrarevolutionära lägret”. Det är inte svårt att visa att dessa övergångar och värvningar saknar grund, utan har genomförts på ett rent administrativt sätt utan någon som helst marxistisk analys.

Det är fullständigt självklart att borgarklassen inte ansluter sig till det revolutionära lägret av en slump, eller lättsinnigt, utan därför att dess egna klassintressen tvingar den till det. Av rädsla för massorna överger borgarklassen därefter revolutionen eller visar öppet sitt dolda hat för revolutionen. Men borgarklassen kan bara ”definitivt gå över till det kontrarevolutionära lägret”, med andra ord befria sig från behovet att ”stöda” revolutionen eller åtminstone flörta med den, om dess grundläggande klassträvanden antingen genomförs med revolutionära medel eller på något annat sätt (till exempel på Bismarcks sätt). Låt oss erinra oss händelserna under perioden 1848-71. Låt oss påminna oss om att den ryska borgarklassen bara kunde vända ryggen så burdust åt revolutionen därför att revolutionen gav den Statsduman, det vill säga den fick de medel med vilka den kunde sätta ett direkt tryck på byråkratin och göra överenskommelser med den. Men när kriget 1914-1917 visade att den ”moderna” regimen inte kunde säkra borgarklassens grundläggande intressen, vände den sig återigen till revolutionen, och på ett ännu skarpare sätt än 1905.

Kan någon hävda att revolutionen 1925-1927 i Kina åtminstone delvis har tillfredställt den kinesiska kapitalismens grundläggande intressen? Nej. Dagens Kina är lika långt från en verklig nationell enhet och tullfrihet som före 1927.¹ Men för den kinesiska borgarklassen är

¹ Enligt det avtal med Storbritannien som undertecknades ombord på ett brittiskt örlogsfartyg i Nanjing 1842, efter det första engelsk-kinesiska kriget, begränsade Kinas tullar till 5% av värdet. Den klausul om ”mest gynnad nation” som skrevs in i de efterföljande avtalen gjorde att detta tillämpades på Kinas handelsförbindelser med alla stormakter. Avtalen slog också fast de värden på vilka inkomsterna skulle beräknas. De förändrades bara vid två tillfällen, 1902 och 1918, medan nivån på 5% förblev oförändrad. Under Versailles-förhandlingarna krävde Kina tullrevisioner, men dessa krav beaktades inte. Under trycket från den växande nationalistiska rörelsen i Kina kom konferensen i Washington i februari 1922 fram till en överenskommelse mellan nio länder om att hålla

det en fråga om liv och död att skapa en enad inhemsk marknad som skyddas från billigare utländska varor, och den frågan överskuggas bara av behovet att upprätthålla grunden för sitt klassherravälde över proletariatet och fattigbönderna. Men för den japanska och brittiska borgarklassen är upprätthållandet av Kinas koloniala status lika viktigt som ekonomiskt oberoende är för den kinesiska borgarklassen. Det är därför vi kommer att få se fler politiska vänstersvängar från den kinesiska borgarklassens sida. Det kommer i framtiden inte att saknas frestelser för den ”nationella enhetsfrontens” amatörer. Att idag säga till de kinesiska kommunisterna att deras förbund med borgarklassen mellan 1924 och 1927 var rätt men att den nu är värdelös därför att borgarklassen definitivt har gått över till det kontrarevolutionära lägret, är att än en gång avvärpa de kinesiska kommunisterna inför de kommande objektiva förändringarna i situationen och den kinesiska borgarklassens oundvikliga vänstersvängar. Chiang Kai-sheks nuvarande krig mot norra Kina kullkastar redan programförfattarnas mekaniska schema.

* * *

Men det principiella felet i det officiella sättet att ställa frågan kommer utan tvekan att framstå mycket mer iögonenfallande, övertygande och odiskutabelt om vi påminner oss det inte oviktiga faktum som är färskt i vårt minne, nämligen att det tsaristiska Ryssland bestod av både förtryckande och förtryckta nationer, det vill säga storryssar och ”utlänningar”, av vilka många hade ett kolonialt eller halvkolonialt status. Lenin inte bara krävde att man skulle lägga ytterst stor vikt vid den nationella frågan för folken i det tsaristiska Ryssland, utan förkunnade också (mot Bucharin och andra) att det var proletariatets grundläggande plikt i den dominerande nationen att stöda de förtryckta nationernas kamp för självbestämmande, upp till och inklusive deras avskiljande. Men drog partiet från detta slutsatsen att borgarklassen i de nationaliteter som förtrycktes av tsarismen (polacker, ukrainare, tartarer, judar, armenier, och andra) var mer progressiv, radikal och revolutionär än den ryska borgarklassen? De historiska erfarenheterna visar att den polska borgarklassen, trots att den led under både enväldet och nationellt förtryck, var mer reaktionär än den ryska borgarklassen, och i statsduman drogs den inte till kadeterna utan till oktobristerna. Samma sak gällde tartarernas borgarklass. Det faktum att judarna inte hade några som helst rättigheter hindrade inte den judiska borgarklassen från att vara fegare, mer reaktionär och uslare än den ryska borgarklassen. Eller kanske den estländska, lettiska, georgiska eller armeniska borgarklassen var mer revolutionär än den storryska borgarklassen? Hur kan någon glömma dessa historiska lärdomar!

Eller kanske vi idag, i efterhand, ska medge att bolsjevismen hade fel när den – i motsats till Bund, Dasjnakerna, PSD-arna,¹ de georgiska och andra mensjeviker – på randen till den borgerligt demokratiska revolutionen uppmanade arbetarna i *alla* de förtryckta nationerna,

---

en konferens för att ändra de kinesiska tulltarifferna. Denna konferens kom inte till stånd förrän i december 1925, när den stora massrörelsen ställde i utsikt att de kinesiska massorna skulle kunna tvinga fram det stormakterna var så långsamma att ordna. Konferensen sammankallades för att fresta den kinesiska borgarklassen med tullfrihet och få den att vända sig från massrörelsen. Konferensen föreslog att tullfrihet skulle införas 1 januari 1929. Verkställandet av detta löfte, som inte skedde förrän tulltarifferna offentliggjordes 1 januari 1931, var en del av det pris imperialisterna betalade till Chiang Kai-shek för att han krossade den nationellt-revolutionära rörelsen 1927. Den utländska övervakning och strikt utländska kontrollen över de inkomster som var öronmärkta för att betala utländska lån kvarstod. Imperialistiska påtryckningar, speciellt från Japan, tvingade fram tullöverenskommelser som var gynnsamma för utländska varor och katastrofala för den inhemska kinesiska industrin, speciellt inom handeln med bomull. Det gjorde tullfriheten mer formell än reell.

¹ PSD (Polens Socialdemokratiska parti), Dasjnak-Tsutiu och Bund var den polska, armeniska respektive judiska småbourgeoisins nationalistiska organisationer med socialistisk färgsättning som verkade i det gamla tsaristiska kejsardömet. Under en kort period ingick Bund i Rysslands socialdemokratiska parti, men lämnade det och förde en självständig tillvaro, precis som nu är fallet i Polen och Litauen. Bund samarbetade ofta med mensjeviker men praktiskt taget aldrig med bolsjeviker. Vad gäller de polska och armeniska organisationerna, så var de aldrig med i det ryska partiet eller någon av dess sektioner.

alla koloniala folk i det tsaristiska Ryssland, att avskilja sig och bilda egna oberoende klassorganisationer, skoningslöst bryta alla band med inte bara den liberala borgarklassen utan också de revolutionära småborgerliga partierna, vinna arbetarklassen under kampen mot dessa partier, och genom arbetarna kämpa med dessa partier om inflytandet över bönderna? Gjorde vi då inte ett "trotskistiskt" misstag? Hoppade vi, i förhållande till dessa förtryckta och i flera fall mycket underutvecklade nationer, inte över den utvecklingsfas som motsvarar Guomindang?

Faktum är att det vore ytterst lätt att konstruera en teori om att PSD, Dasjnak-Tsutiun, Bund, etc var "speciella" former för det nödvändiga samarbetet mellan olika klasser i kampen mot enväldet och mot nationellt förtryck!¹ Hur kan man glömma dessa historiska lärdomar?

Redan före de tre senaste årens händelser i Kina var det för marxister uppenbart – och idag borde det stå klart även för en blind – att den utländska imperialismen, som är en direkt faktor i Kinas inre liv, när det kommer till kritan gör Kinas Miljukovar och Kerenskijar ännu mer avskyvärda än sina ryska förebilder. Det var inte för inte som vårt partis allra första manifest förkunnade att ju längre österut vi går, ju tarvligare och mer avskyvärd blir borgarklassen, ju större blir den uppgift som tillfaller proletariatet. Denna historiska "lag" gäller fullt ut även för Kina.

"Vår revolution är en borgerlig revolution, säger vi marxister, *därför* måste arbetarna öppna folkets ögon för de borgerliga politikernas bedrägeri, lära folket att inte tro på ord, utan endast förlita sig på sina *egna* krafter, sin *egen* organisation, sin *egen* sammanslutning, sin *egen* beväpning." (VV10, band 6 s 254.)

Denna leninistiska tes är obligatorisk för Orienten i sin helhet. Den måste med alla medel få en plats i Kominterns program.

Den kinesiska revolutionens stadier

Guomindangs första stadium var perioden för den nationella borgarklassens dominans, och den försvarades ihärdigt under den ursäktande etiketten "fyrrklassblocket". Den andra perioden, som följde på Chiang Kai-sheks statskupp, var ett experiment i den kinesiska kerenskijismens parallella och "oberoende" dominans i form av den "vänstersinnade" Wang Jingweis regering i Hankou (Wuhan).² Medan de ryska narodnikerna¹ och mensjevikererna gav

¹ "Guomindang är en speciell sorts organisation, en korsning mellan ett politiskt parti och en organisation som sovjeterna där olika klassgrupperingar går in... Guomindang omfattar den liberala borgarklassen (som hos oss organiserades i kadetpartiet, och som redan under revolutionens tidigare stadier hade blivit kontrarevolutionär), småbourgeoisin och arbetarklassen. Ur organisatorisk synvinkel är inte Guomindang ett parti i ordets vanliga mening." (N Bucharin, **Problèmes de la Révolution Chinoise**, Paris 1927, s 50.) Vid det åttonde plenarmötet kallade Stalin Guomindang för "ett revolutionärt parlament". I sin välkända artikel från *Pravda* 10 april 1927, kallade Martynov det "ett block av fyra klasser".

² Wuhan-regeringen bestod av en grupp vänsterledare i Guomindang under ledning av Wang Jingwei och med stöd av Tang Shengzhi, en militär från Hunan, och formellt av Feng Yuxiang, den "kristne generalen" i nordväst. Kommunisterna Tan Pingshan och Su Zhaozheng innehade jordbruks- och arbetsmarknadsposterna. I april 1927 betecknade Stalin denna regering som det "revolutionära centrat" som, med kommunisternas nödvändiga samarbete, skulle genomföra jordbruksrevolutionen. "Genom att föra en beslutsam kamp mot militarism och imperialism kommer det revolutionära Guomindang i Wuhan", skrev Stalin, "att i verkligheten bli organ för proletariatets och böndernas revolutionärt-demokratiska diktatur." (**Works**, band 9, s 229-30.) Vid det åttonde plenarmötet 24 maj sa Stalin: "Den agrara revolutionen utgör den demokratiska revolutionens grundval och innehåll i Kina. Guomindang i Wuhan och Wuhan-regeringen är centrum för den borgerligt-demokratiska revolutionära rörelsen." (**Works**, band 9, s 314.) Resolutionen från det åttonde plenarmötet förkunnade att Wuhan-regeringen "i praktiken leder den revolutionära kampen mot imperialisterna, feodalherrarna och nu även mot en viktig del av borgarklassen." Denna regering uppmanades att bestämt vända sig till massorna, och "kommunistpartiets uppgift är att garantera en sådan inriktning från Wuhan-regeringens sida." (*International Press Correspondence*, franska utgåvan, 15 juni 1927, s 884.) Trotskij's krav på en paroll om sovjeter förkastades eftersom "det är en kampparoll mot det revolutionära Guomindang." Trotskij förnekade att Wuhan var ett

sin kortlivade ”diktatur” formen av en öppen dubbelmakt kom den kinesiska ”revolutionära demokratin” inte ens att uppnå det stadiet. Och eftersom historien i allmänhet inte utvecklades på befallning, återstår det bara för oss att förstå att *det finns inte och kommer inte att finnas* någon annan ”demokratisk diktatur” än den diktatur som Guomindang har utövat sedan 1925. Detta förblir sant oberoende av om det halvdana förenande av Kina som Guomindang har genomfört kvarstår i den närmaste framtiden eller om landet åter splittras. Men just när revolutionens klassdialektik, efter att ha uttömt alla sina andra resurser, klart och slutgiltigt satte *proletariatets diktatur* på dagordningen och drog med sig ett oräkneligt antal miljoner förtryckta och utarmade i städer och byar, då förde EKKI fram parollen om arbetarnas och böndernas *demokratiska* (det vill säga borgerligt demokratiska) diktatur. Svaret på denna formel var upproret i Kanton,² som trots sin omogenhet, trots ledningens äventyrligheter, lyfte ridån för en ny akt, eller mer korrekt, för den kommande *tredje* kinesiska revolutionen. Det är nödvändigt att dröja vid denna punkt.

I ett försök att gardera sig mot sina forna synder skyndade ledarskapet i slutet av förra året på händelseutvecklingen på ett fullkomligt orimligt sätt och orsakade på så sätt missfallet i

---

revolutionärt centrum och slog fast att ett sådant måste skapas: ”Wuhan-myndigheterna räcker inte till inte för det... Det behövs sovjeter, de arbetandes sovjeter.” ”Vi säger rättfram till de kinesiska bönderna: Guomindangs vänsterledare av Wang Jingweis och companys sort kommer oundvikligen att förråda er om ni följer Wuhan-ledarna istället för att bilda egna självständiga sovjeter... Politiker av Wang Jingweis sort kommer under andra förhållanden att tio gånger enas med Chiang Kai-shek mot arbetarna och bönderna.” (”Tal vid det åttonde plenarmötet”, **Trotsky on China**, Pathfinder Press, New York 1976, s 234-35.) För att kunna genomföra Kominterns linje och föregripa sovjeter ”som skulle påskynda konflikten med generalerna” (*International Press Correspondence*, franska utgåvan, 29 juni 1927, s 949), gav det kinesiska partiet efter för Guomindang-liberalerna och generalerna och försökte hejda arbetarnas och böndernas ”överdrifter”. Det bara uppmuntrade reaktionen. Medan det åttonde plenarmötet pågick grep generalerna makten i Hunan (21 maj). Till Moskvas stora förvåning träffade Feng Yuxiang en överenskommelse med Chiang Kai-shek (21 juni) och Wuhan-regeringen bröt med kommunisterna (15 juli) och kapitulerade i augusti fullständigt för Chiangs ”kontrarevolutionära centrum” i Nanjing. 14 juli rullade redan arbetarnas huvuden på Hankous gator, medan EKKI offentligt förkunnade: ”Wuhan-regeringens revolutionära roll har tagit slut.” (EKKI:s resolution, *International Press Correspondence*, franska utgåvan, 27 juli 1927, s 1041. Längre utdrag ur de ovan citerade EKKI-resolusionerna finns i **Degras**, band 2, s 382-95.)

¹ Narodnikerna (”populisterna”) var en organiserad rörelse av ryska intellektuella på 1800-talet som lutade starkt åt anarkistiska uppfattningar. Rörelsen var våldsamt monarkifientlig, organiserade sig hemligt och använde ofta terroristiska kampmetoder. De riktade främst sin propaganda mot bönderna, och strävade på ett förvirrat sätt efter en kollektiv samhällsordning. Deras parti, *Narodnaja Volja* (Folkviljan), krossades till sist av den tsaristiska regeringen på 1880-talet med hjälp av spioner. Ur partiet uppstod så småningom två delar, en som närmade sig marxismen och en som sedermera blev det socialistrevolutionära partiet, det vill säga ett småborgerligt bondeparti.

² Upproret i Kanton ägde rum 11 december 1927. Det krossades 50 timmar senare och kostade 5.700 proletärer livet, bland dem revolutionens bästa arbetarkadrer. Kommunen i Kanton (se not nedan) var kulmen på den katastrofala äventyrspolitiska period som följde på rörelsens sammanbrott i augusti. (Se not nedan.) Ye Ting, som var den som militärt ledde upproret, anger det faktiska antalet deltagare till 4.200, varav 1.200 militärkadetter och 3.000 arbetare, de flesta av dem dåligt beväpnade. (Chen Shaoyu [Wang Ming], *Historien om Kanton-upproret*, i samlingen **Kantonkommunen**, s 142, Shanghai 1930, [på kinesiska].) Dessa styrkor kastades ut i ett frontalangrepp mot 50.000 välbeväpnade Guomindang-soldater antingen i eller inom marschavstånd från Kanton. Bland dessa ”hade vi inte utfört något arbete... Vi organiserade inga kärnor bland dem.” (Lozovskij, *Lärdomar från Kantonupproret*, **ibid**, s 5.) ”Vid tiden för upproret fanns det inga allvarliga revolutionära rörelser bland bönderna i områdena närmast Kanton...”, skrev Heinz Neumann, som hjälpte till att ”leda” resningen. ”Kantonupproret understöddes inte av någon proletär massintervention eller någon revolutionär bonderörelse i de övriga delarna av Kina.” (A Neuberg, **Det väpnade upproret**, s 122.) ”Uppenbarligen”, skrev Lominadze som tillsammans med Neumann var ”rådgivare” åt de kinesiska kommunisterna under denna period, ”överskattade vi alltför mycket bondeupprorets utveckling vid den tiden.” (*Kantonkommunens årsdag*, i **Kantonkommunen**, s 205.) I staden Kanton var partiet ”oförmöget att organisera strejker... Först när kanonerna redan mullrade förstod arbetarmassorna att ett uppror pågick... De betraktade det som en plötslig, oväntad sak.” (Lozovskij, **ibid**, s 6.)

Kanton. Men även ett missfall kan lära oss något om moderns organism och havandeskapet. Den kolossala, och från teorins ståndpunkt verkligt avgörande, betydelse som Kanton-händelserna har för den kinesiska revolutionens problem är just det faktum att vi här har ett fenomen som är sällsynt i historien och politiken, ett verkligt *laboratoireexperiment i jätteskala*. Vi har fått betala dyrt för det, men det gör det desto viktigare att vi tillgodogör oss dess lärdomar.

En av kampparollerna i upproret i Kanton var enligt rapporten i *Pravda* (nr 31): ”Ned med Guomindang!” Guomindangs fanor och insignier slets ner och trampades i smutsen. Men till och med efter Chiang Kai-sheks ”förräderi” och Wang Jingweis efterföljande ”förräderi” (inte förräderi mot deras egen klass, utan mot våra ... illusioner) utfärdade EKKI det högtidliga löftet: ”Vi tänker inte överge Guomindangs fana!”¹ Arbetarna i Kanton förbjöd Guomindang, och förklarade alla dess grupperingar för olagliga. Det betyder att inte bara storbourgeoisin utan också småbourgeoisin var oförmögen att skapa en politisk styrka, ett parti eller en fraktion, som kunde lösa de grundläggande nationella uppgifterna, en politisk styrka som tillsammans med proletariats parti skulle kunna lösa den borgerligt demokratiska revolutionens uppgifter. Nyckeln till situationen ligger just i det faktum att *uppgiften att vinna de fattiga böndernas rörelse redan helt och hållet vilade på proletariats axlar*, och mer exakt på kommunistpartiet. För att kunna komma i närheten av en verklig lösning av revolutionens borgerligt demokratiska uppgifter måste all makt samlas i proletariats händer.

Pravda lämnade följande rapport om den kortlivade sovjetregeringen i Kanton och dess politik:

”I arbetarnas intressen, har Kantonsovjeten utfärdat ett dekret som upprättar ... arbetarkontroll över industrin genom fabrikskommittéer ... nationalisering av nyckelindustrin, transportväsendet och bankerna.”

Vidare nämns sådana åtgärder som: ”Konfiskering av alla storbourgeoisins husegendomar till arbetarnas fördel...”

Alltså var det arbetarna i Kanton som (under en kort period av upproret) hade makten och dessutom befann sig regeringen faktiskt i kommunistpartiets händer. Den nya statsmaktens program bestod inte bara i att konfiskera alla de feodala ägor som fanns i Gwangdong (den provins där Kanton är huvudstaden) i allmänhet, inte bara i att upprätta arbetarkontroll över produktionen, utan också nationalisering av storindustrin, bankerna och transportväsendet, och till och med konfiskering av borgarklassens bostäder och all borgerlig egendom till arbetarnas fördel. Frågan uppstår då: om detta är den borgerliga revolutionens metoder, hur ska då den proletära revolutionen i Kina se ut?

Trots att EKKI:s direktiv inte sa någonting om den proletära diktaturen och de socialistiska åtgärderna, och trots det faktum att Kanton är mer småborgerligt till sin karaktär än Shanghai, Hankou och andra industricentra i landet, så ledde den revolutionära revolten *mot Guomindang* automatiskt till proletariats diktatur. Och redan vid sina första åtgärder tvingade situationen den att tillgripa radikalare medel än de som inledde oktoberrevolutionen. Och detta skenbart paradoxala faktum härstammar helt lagbundet ur de sociala relationerna i Kina och revolutionens hela utveckling.

¹ ”Det vore ett stort misstag att överlämna Guomindangs fana till klicken kring Chiang Kai-shek.” (N Bucharin, **Problèmes de la Révolution Chinoise**, Paris 1927, s 59-60.) ”Kommunistpartiet kommer definitivt inte att låta Guomindangs fana falla i händerna på kontrarevolutionärerna.” (A Stetzki, ”La Dialectique de la Lutte en Chine”, *International Press Correspondence*, franska utgåvan, 7 maj 1927.) ”Guomindangs fana, som var den nationella frihetskampens fana, får inte överlämnas till de som förrådde den.” (Resolution från EKKI:s åttonde plenarmöte, *International Press Correspondence*, franska utgåvan, 11 juni 1927. Även i **Degras**, s 398.)

De stora och mellanstora jordegendomarna (som är omfattande i Kina) är mycket nära förbundna med kapitalet i städerna, inklusive det utländska kapitalet. Det finns ingen kast av feodala godsägare i Kina som står i opposition till borgarklassen. Den mest utbredda, vanligaste och mest hatade utsugaren i byarna är kulaken-ockraren, som är hantlangare för städernas finanskapital. Jordbruksrevolutionen är därför till sin karaktär lika mycket antifeodal som antiborgerlig. I Kina kommer det praktiskt taget inte att finnas något sådant stadium som det första stadiet i vår oktoberrevolution då kulaken marscherade tillsammans med medel- och fattigbönderna, oftast i ledningen för dem, emot jordägarna. Ända från början, liksom därefter, är jordbruksrevolutionen i Kina inte bara ett uppror mot några få verkligt feodala godsägare och byråkratin, utan också mot kulakerna och ockrarna. Om det i vårt land uppstod kommittéer bland fattigbönderna först under oktoberrevolutionens andra skede, i mitten av 1918, så kommer de i Kina tvärtom att uppstå i den ena eller andra formen så fort jordbruksrörelsen åter väcks till liv. Offensiven mot de rika bönderna kommer att vara det första och inte det andra stadiet i Kinas oktober.

Men den nuvarande historiska kampen i Kina består inte bara av jordbruksrevolutionen. Även den mest extrema jordbruksrevolution, en allmän jordfördelning (som naturligtvis kommer att stödjas av kommunistpartiet ända tills den har fullbordats), kommer inte ensam att skapa en utväg ur den ekonomiska återvändsgränden. Kina är lika mycket i behov av nationell enighet och ekonomisk självständighet, det vill säga tullautonomi eller mer korrekt, monopol över utrikeshandeln. Och det innebär *frigörelse från världsimperialismen*. För imperialismen förblir Kina den viktigaste framtida källan inte bara för att berika sig utan faktiskt också för att kunna existera. Kina utgör en säkerhetsventil mot de inre explosionerna inom dagens europeiska kapitalism och den amerikanska kapitalismen av imorgon. Det är detta som förutbestämmer den gigantiska omfattningen och enorma skärpan i den kamp som väntar de kinesiska massorna, än mer nu när kampens alla deltagare har pejlut och känt av hur djupa kampens strömvirvlar är.

Det utländska kapitalets oerhört stora roll i den kinesiska industrin och det direkta sätt på vilket den är beroende av sina egna ”nationella” bajonetter¹ för att försvara sin plundring, gör att programmet för arbetarkontroll är till och med mindre realistiskt i Kina än det var i vårt land. Redan dagen efter det segerrika upproret kommer kampens förlopp troligen att framtvinga en direkt expropriering av först det utländska kapitalet och sedan de kinesiska kapitalistiska företagen.

De objektiva samhällshistoriska orsaker som förutbestämde att den ryska revolutionen skulle leda fram till ”oktober” existerar i Kina i ännu mer accentuerad form. Den kinesiska nationens borgerliga och proletära poler står om möjligt ännu mer i opposition till varandra än vad de gjorde i Ryssland. Ty å ena sidan är den kinesiska borgarklassen direkt knuten till den

---

¹ 1931 uppskattades de totala utländska investeringarna i Kina till 3.300 miljoner dollar. Av dessa fanns 78,1% direkt i affärs- och handelsföretag och 21,9% i lån till den kinesiska regeringen. Utländskt kapital kontrollerade nästan hälften av Kinas bomullsindustri. Det kontrollerade omkring en tredjedel av Kinas järnvägar och hade inteckningar på 200 miljoner dollar i resten, med sammanlagda investeringar i järnvägen på 641,3 miljoner dollar. 81,31% av Kinas utlands- och kushandel gick på utländska fartyg. Sedan 1902 visade handelsbalansen ett underskott på totalt mer än 3.300 miljoner dollar. Som ett resultat av opiumhandeln hade det under 1800-talet skett ett okänt men oerhört stort utflöde av silver. (Se **Problem i världsekonomin historia**, Gleerups, Lund 1970, s 458-75). Intressant i detta sammanhang är att de samlade utländska investeringarna i Ryssland strax innan Första världskriget var 3.882 miljoner dollar. För att skydda sina investeringar hade de imperialistiska staterna militärförläggningar i de viktigaste kinesiska hamnarna. 1927 uppgick de totalt till 11.880 amerikanska, brittiska, japanska, franska och italienska marinsoldater och soldater. Reguljärt stationerade amerikanska, brittiska, japanska, franska och italienska örlogsskepp patrullerade kusterna och floderna. De bestod av kryssare, hangarfartyg, jagare, ubåtar och kanonbåtar. Dessutom var en stor utländsk polisstyrka stationerad i de utländska koncessionerna. Under 1926-27 utökades alla dessa styrkor.

utländska imperialismen och dennas militärmaskineri, och å andra sidan har det kinesiska proletariatet ända från första början upprättat nära band med Komintern och Sovjetunionen. Numeriskt utgör de kinesiska bönderna en till och med mer överväldigande massa än de ryska bönderna.¹ Men i och med att de kinesiska bönderna sitter fast i de globala konflikternas skruvstäd, på vars lösning dess eget öde på det ena eller andra sättet beror, är de till och med mindre förmögna att spela en *ledande* roll än de ryska. För närvarande är detta inte längre en fråga om rent teoretiska prognoser, utan ett faktum som fullständigt har bekräftats i alla dess aspekter.

Dessa den tredje kinesiska revolutionens grundläggande och samtidigt oomtvistliga sociala och politiska förutsättningar, visar inte bara att formeln om den ”demokratiska diktaturen” *fullständigt har överlevt sin användbarhet*, utan också att den tredje kinesiska revolutionen, trots Kinas enorma efterblivenhet, eller mer korrekt på grund av denna stora efterblivenhet också i jämförelse med Ryssland, inte kommer att få någon ”demokratisk” period, av ens så kort varaktighet som de sex månader oktoberrevolutionen hade (7 november 1917 - juli 1918).² Ända från första början tvingas den på ett avgörande sätt skaka om och avskaffa de borgerliga egendomarna i städerna och byarna.

Visst, detta perspektiv passar inte de pedantiska och schematiska föreställningarna om hur ekonomi och politik hänger ihop. Men ansvaret för denna disharmoni (som skakar de förutfattade meningar som nyligen slagit rot men som redan oktoberrevolutionen gav ett hårt slag) kan inte läggas på ”trotskismen” utan måste tillskrivas *lagen om den ojämna utvecklingen*. Just i detta fall är lagen särskilt tillämplig.

Det vore oklokt pedanteri att hävda att det kinesiska kommunistpartiet *ofelbart* skulle ha kommit till makten om det hade drivit en bolsjevikisk politik under revolutionen 1925-27. Men det vore en föraktfull trångsynthet att hävda att en sådan möjlighet var helt utesluten. Arbetarnas och böndernas massrörelse var tillräckligt omfattande,³ liksom de härskande

¹ I avsaknad av en verkligt fullständig befolkningsstatistik i Kina finns bara uppskattningar och delvisa undersökningar. En folkräkning av fabriksarbetare i 29 städer i 9 provinser 1931 gav siffran 1.204.318. En annan uppskattning av antalet transportarbetare, byggnadsarbetare, hamnarbetare och gruvarbetare angav siffran 2.750.000. 1927 uppskattade man antalet hantverkare, kulis i diverse arbete, bärare, butiksanställda och lärlingar till 11.960.000 i hela Kina, vilket ger en totalsiffra på omkring 15 miljoner för proletariatet och halvproletariatet. Det kan jämföras med antalet fabriksanställda i Ryssland 1905 som beräknades till 10 miljoner. De bästa beräkningarna och studierna av klasskiktningen av bönderna, som utgör tre fjärdedelar av hela befolkningen, gjordes av den kände jordbruksekonomen Chan Han-seng. Han fann att fattigbönderna utgjorde 74% av befolkningen men ägde 19% av jorden i Gwangdong, en typisk provins i södra Kina. I Wusih i centrala Kina utgjorde de fattiga bondefamiljerna 68,9% och ägde 14,2% av jorden. I Paoting i norr utgjorde fattigbönderna 65,2% och ägde 25,9% av jorden. Professor Chen beräknar att 65% av Kinas bondebefolkning hungrar efter jord. (För en noggrannare redogörelse för dessa siffror, se Isaacs, **The Tragedy of the Chinese Revolution**, Stanford University Press, Stanford, California, kapitel 2.)

² Lenin beskrev skillnaden mellan den ryska bolsjevikiska revolutionens så kallade demokratiska och socialistiska perioder på följande sätt: ”Först tillsammans med 'alla' bönder mot monarkin, mot godsägarna, mot de medeltida förhållandena (och så tillvida förblir revolutionen borgerlig, borgerligt demokratisk). Sedan tillsammans med fattigbönderna, tillsammans med halvproletariatet, tillsammans med alla utsugna mot kapitalismen, däribland mot landsbygdens rika, kulakerna och spekulanterna – och så tillvida blir revolutionen *socialistisk*. Att försöka bygga en konstlad, kinesisk mur mellan den förra och den senare, att skilja dem åt genom någonting annat än graden av proletariatets förberedelse och graden av dess sammanslutning med landsbygdens fattiga, innebär den största förvanskning av marxismen, innebär att den vulgariseras och ersätts med liberalism. Det skulle betyda, att man med hjälp av kvasilärda hänvisningar till bourgeoisins framstegsvänlighet beträffande de medeltida förhållandena skulle smuggla igenom ett reaktionärt försvar av bourgeoisin i förhållande till det socialistiska proletariatet. (Lenin, ”Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky”, **VV10**, band 8, 238-39.)

³ De organiserade arbetarna i Kina ökade från 230.000 1923 till 570.000 1925, 1.264.000 1926 och 2.800.000 1927. Mer än 800.000 arbetare deltog direkt i den strejkvåg som följde på den brittiska polisens massaker av studenter i Shanghai 25 maj 1925. Generalstrejker förklarade fullständigt Shanghai och Hongkong, och strejken i

klassernas upplösning. Den nationella borgarklassen sände sina Chiang Kai-shekar och Wang Jingwei som sändebud till Moskva, och knackade genom sina Hu Hanminar på Kominterns dörr, just därför att de var så hopplöst svaga inför de revolutionära massorna. De insåg sin svaghet och försökte gardera sig. Varken arbetarna eller bönderna skulle ha följt den nationella borgarklassen om vi inte hade dragit dit dem i ett rep. Om Komintern hade fört en något sånär korrekt politik skulle resultatet av kommunistpartiets kamp om massorna ha varit förutbestämt - det kinesiska proletariatet skulle ha stött kommunisterna, medan bondekriget skulle ha stött det revolutionära proletariatet.

Om vi i början av nordexpeditionen (det vill säga 1926) hade börjat organisera sovjeterna i de "befriade" områdena (och massorna strävade allt vad de kunde instinktivt efter detta), då skulle vi ha säkrat en nödvändig bas och en revolutionär inledning, vi skulle ha samlat omkring oss bonderevolterna, vi skulle ha byggt *vår egen* armé, vi skulle ha upplöst fiendearméerna. Och trots sin ungdom skulle det kinesiska kommunistpartiet under dessa utomordentliga år ha kunnat mogna och (med en riktig ledning från Komintern) ta makten om inte i hela Kina med en gång, så åtminstone i en avsevärd del av Kina. Och framför allt: vi skulle ha haft ett parti.

Men det var just på ledarskapets område som det skedde någonting absolut skandalöst - en verkligt historisk katastrof. Sovjetunionens, bolsjevikpartiets och Kominterns auktoritet användes helt och hållet till att först stödja Chiang Kai-shek emot en självständig politik från kommunistpartiets sida, och sedan till att stödja Wang Jingwei som ledare för jordbruksrevolutionen. Genom att trampa på den leninistiska politikens främsta principer och efter att ha brutit ryggen på det unga kinesiska kommunistpartiet, förutbestämde EKKI den kinesiska kerenskijismens seger över bolsjevismen, de kinesiska miljukovernas seger över kerenskisterna, och den brittiska och japanska imperialismens seger över de kinesiska miljukoverna.

I detta och endast detta ligger betydelsen av händelserna i Kina under åren 1925-27.

Demokratisk diktatur eller proletariatets diktatur?

Men hur utvärderade EKKI:s senaste plenarmöte erfarenheterna från den kinesiska revolutionen, inklusive erfarenheterna från upproret i Kanton? Vilka fortsatta perspektiv skisserade det? Resolutionen från plenarmötet i februari (1928), som är nyckeln till motsvarande delar om detta ämne i programförslaget, säger angående den kinesiska revolutionen:

"Det är felaktigt att karakterisera den som en 'permanent' revolution [ståndpunkten hos EKKI:s representant]. Att förutsätta en tendens hos revolutionen att hoppa över(?) det borgerligt demokratiska stadiet, medan man samtidigt(?) bedömer den som en 'permanent' revolution är ett misstag liknande det Trotskij gjorde 1905(?)." (**Degras**, s 437.)

Sedan Lenin lämnade Kominterns ledning, det vill säga sedan 1923, har dess ideologiska liv i huvudsak bestått av en kamp mot den så kallade "trotskismen" och i synnerhet mot den "permanenta revolutionen". Hur kommer det sig då att inte bara det kinesiska kommunistpartiets centralkommitté, utan också Kominterns officiella delegat, det vill säga en ledare som skickades dit med specialinstruktioner, i denna för den kinesiska revolutionen grundläggande fråga begår samma "misstag" som hundratals män har landsförvisats till Sibirien och fängslats för? Kampen om den kinesiska frågan har rasat i drygt två och ett halvt år. När oppositionen slog fast att det kinesiska kommunistpartiets gamla centralkommitté

Hongkong varade 16 månader. Bonderörelsen som antog moderna organisationsformer först 1922, omfattade genast 9.720.000 bönder i mars 1927 enbart i provinserna Gwangdong, Hunan, Jiangxi och Hubei, där bönderna inledde ett självständigt övertagande av jord 1926 och genomförde dem i stor skala på våren 1927, speciellt i Hunan.

(Chen Duxiu) på grund av Kominterns felaktiga direktiv förde en opportunistisk politik, så kallades denna bedömning för ”förtal”. Det kinesiska kommunistpartiets ledning förklarades vara oklanderlig. I samband med de allmänna bifallen vid EKKI:s sjunde plenarmöte förkunnade den hyllade Tan Pingshan att:

”Vid första bästa tecken på trotskism antog Kinas Kommunistiska Parti och Kommunistiska Ungdomsförbundet omedelbart en enhällig resolution mot trotskismen.” (*Protokoll*, s 205, ryska utgåvan.)

Men när händelserna trots dessa ”landvinningar” utvecklades enligt sin tragiska logik, som ledde till först ett och därefter ett andra ännu mer fruktansvärt nederlag för revolutionen, då döptes det kinesiska kommunistpartiets tidigare fläckfria ledning om till mensjeviker, och inom tjugofyra timmar var den avsatt. Samtidigt utfärdades en kungörelse om att den nya ledningen fullständigt återspeglade Kominterns linje.¹ Men knappt hann det uppstå en ny allvarlig prövning förrän det visade sig att det kinesiska kommunistpartiets nya centralkommitté (som vi redan har sett inte i ord utan i handling) var skyldig till att ha avvikit till den så kallade ”permanenta revolutionens” ståndpunkt. Kominterns delegat slog in på samma väg. Detta förvånande och fullkomligt obegripliga faktum kan bara förklaras med det stora gapet mellan EKKI:s instruktioner och revolutionens verkliga dynamik.

Vi kommer här inte att dröja vid myten om 1905 års ”permanenta revolution” som spreds 1924 för att så förvirring och oreda. Vi kommer att begränsa oss till en analys av hur denna myt drabbade frågan om den kinesiska revolutionen.

Februari-resolutionens första paragraf, varifrån vi citerade ovan, ger följande bevekelsegrunder till varför den har en så negativ inställning till den så kallade ”permanenta revolutionen”:

”Den kinesiska revolutionens nuvarande period är den borgerligt-demokratiska revolutionens period, som varken är färdig ur ekonomisk synvinkel (jordbruksrevolutionen och avskaffandet av feodala förhållanden) eller ifråga om den nationella kampen mot imperialismen (Kinas enande och nationellt oberoende) eller i fråga om statens klasskaraktär (proletariatets och böndernas diktatur)...” (**Degras**, s 437.)

Denna presentation är en oavbruten rad av missförstånd och motsägelser.

EKKI lärde oss att den kinesiska revolutionen måste tillförsäkra Kina möjligheter att utvecklas längs vägen mot socialism. Detta mål gick bara att uppnå om revolutionen inte stannade upp vid lösandet av de borgerligt demokratiska uppgifterna, utan fortsatte att utvecklas och gick från ett stadium till nästa, det vill säga fortsatte att utvecklas oavbrutet (*eller permanent*) och på så sätt ledde Kina i riktning mot en socialistisk utveckling. Det var precis vad Marx menade med begreppet ”permanent revolution”. Hur kan vi då å ena sidan

¹ I mitten av juli 1927 avgick Chen Duxiu som centralkommitténs ordförande, när Guomindangs ”vänster” – där kommunisterna trots det blev beordrade av Komintern att stanna – började avrätta kommunister och arbetare i Wuhan. Dessa händelser fick slutligen Chen att kräva att de skulle lämna Guomindang. ”Internationalen”, skrev han, ”vill å ena sidan att vi ska genomföra vår politik, men å den andra låter de oss inte lämna Guomindang.” (Brev till kamraterna i kommunistpartiet. Återgivet i **Trotsky on China**, s 604.) Vid konferensen 7 augusti inrättades en ny ledning med Qu Qiubai, Li Lisan, Zhou Enlai och Zhang Kuotao som främsta företrädare. På order från Komintern slog denna ledning in på en ultravänsteristisk kurs (se not nedan), och den förkunnades ”garantera att det hädanefter kommer att finnas ett riktigt revolutionärt bolsjevikiskt ledarskap.” (*Brev till kamraterna vid konferensen 7 augusti*.) Det gemensamma mötet mellan SUKP:s centralkommitté och centrala kontrollkommission i Moskva 9 augusti deklarerade att det ”med tillfredsställelse kan slå fast att denna högeravvikelse i det kinesiska broderpartiets ledarskap nu har undanröjts och ledarskapets politik rättats till.” (*International Press Correspondence*, 18 augusti 1927, s 1074.) Detta ”riktiga” och ”bolsjevikiska” ledarskap ledde partiet – till Kanton-kommunen.

tala om en icke-kapitalistisk utvecklingsväg för Kina, och å den andra förneka revolutionens permanenta karaktär i allmänhet?

Men – insisterar EKKI:s resolution – revolutionen är inte fullständig, varken utifrån jordbruksrevolutionens synvinkel eller utifrån den nationella kampen mot imperialismen. Därav drar den slutsatsen om den borgerligt-demokratiska karaktären hos ”den kinesiska revolutionens nuvarande period.” I själva verket är den ”nuvarande perioden” en period av kontrarevolution. Vad EKKI:s resolution utan tvekan vill säga är att den kinesiska revolutionens nya uppsving, eller *den tredje kinesiska revolutionen*, kommer att ha en borgerligt-demokratisk karaktär eftersom den andra kinesiska revolutionen 1925-27 varken löste jordfrågan eller den nationella frågan. Men även om vi på detta sätt korrigerar resonemanget, så grundas det på ett fullständigt missförstånd av både den kinesiska och ryska revolutionens erfarenheter.

Februarirevolutionen i Ryssland 1917 löste inte något av de inrikespolitiska och internationella problem som hade lett fram till revolutionen – livegenskapen i byarna, den gamla byråkratin, kriget och det ekonomiska misslyckandet. Med detta som utgångspunkt försökte inte bara socialistrevolutionärerna och mensjevnikerna utan även en betydande del av vår egen partiledning bevisa för Lenin att ”revolutionens nuvarande period är den borgerligt-demokratiska revolutionens period”. Denna grundläggande uppfattning hos EKKI:s resolution är bara en kopia av de invändningar som opportunisterna reste mot Lenins kamp för proletariats diktatur 1917.

Dessutom verkar det som om den borgerligt-demokratiska revolutionen är ofullständig både utifrån ekonomisk och nationell synvinkel, och ”i fråga om statens klasskaraktär (proletariats och böndernas diktatur)”. Det kan bara betyda en sak: att den kinesiska proletariats inte får kämpa om makten så länge en ”verkligt” demokratisk regering inte sitter vid rodret i Kina. Tyvärr finns inga instruktioner om var vi kan hitta den.

Förvirringen ökar ytterligare av det faktum att parollen om sovjeterna under de senaste två åren har förkastats för Kina på grundval av att sovjeterna bara förmodas få upprättas under övergången till den proletära revolutionen (Stalins ”teori”).¹ Men när sovjetrevolutionen bröt ut i Kanton och deltagarna drog slutsatsen att detta var just övergången till den proletära revolutionen, då anklagades de för ”trotskism”. Ska partiet skolas med sådana metoder? Är det så man hjälper det att lösa sina enorma uppgifter?

För att rädda sig ur en omöjlig situation skyndar EKKI:s resolution (utan något som helst samband med sin tidigare tankegång) i ilfart till sitt sista argument – som tagits från imperialismen. Det förefaller som om tendensen att hoppa över den borgerligt demokratiska stadiet

---

¹ I sitt tal vid Kominterns åttonde plenarmöte i maj 1927 sa Stalin: ”Kan det sägas att situationen i Ryssland från mars till juli 1917 liknar den nuvarande situationen i Kina? Nej det kan inte sägas. Inte bara därför att Ryssland då stod inför den proletära revolutionen medan Kina nu står inför den borgerligt-demokratiska revolutionen, utan också därför att den provisoriska regeringen i Ryssland på den tiden var en kontrarevolutionär och imperialistisk regering medan den nuvarande Wuhan-regeringen är en regering som är anti-imperialistisk och revolutionär i begreppets borgerligt-demokratiska mening... Arbetarsovjeternas historia visar att sådana sovjeterna kan existera och utvecklas vidare bara om förutsättningarna är gynnsamma för en direkt övergång från den borgerligt-demokratiska till den proletära revolutionen, det vill säga om det existerar gynnsamma förutsättningar för övergången från det borgerliga våldet till proletariats diktatur. Och var det inte just därför att dessa gynnsamma förutsättningar saknades, som arbetarsovjeterna i S:t Petersburg och Moskva gick under 1905, liksom arbetarsovjeterna i Tyskland 1918? Det är möjligt att det inte skulle ha bildats några sovjeterna i Ryssland 1905 om det vid den tiden i Ryssland hade existerat en bred revolutionär organisation liknande Guomindangs vänster i Kina idag.” (**Works**, band 9, s 305 och 307-8.)

”... är än mer [!] skadligt eftersom ett sådant sätt att ställa frågan bortser från [?] den kinesiska revolutionens viktigaste nationella särdrag, att vara en revolution i ett halvkolonialt land.” (Ibid, s 437.)

Dessa meningslösa ord kan bara betyda att det är en sorts icke-proletär diktatur som kommer att kasta av det imperialistiska oket. Men det innebär att detta ”viktigaste nationella särdrag” har släpats in i sista minuten för att skönmåla den kinesiska nationella borgarklassen eller den kinesiska småborgerliga ”demokratin”. Detta argument kan inte ha någon annan innebörd. Men denna enda ”innebörd” har vi analyserat tillräckligt ingående i kapitlet ”Om den koloniala borgarklassens natur”. Det finns ingen anledning att återvända till det ämnet.

Kina har fortfarande en väldig, bitter, blodig och långvarig kamp framför sig för så grundläggande saker som att avskaffa de mest ”asiatiska” formerna av slaveri, uppnå nationell frigörelse och ena landet. Men händelseutvecklingen har visat att småbourgeoisin just därför inte kan leda revolutionen, ens till hälften. Kinas enande och frigörelse är idag en internationell uppgift, i lika stor utsträckning som Sovjetunionens existens. Denna uppgift kan bara lösas med hjälp av de förtrampade, svältande och förföljda massornas desperata kamp under den proletära förtruppens direkta ledning – en kamp inte bara mot världsimperialismen, utan även mot dess ekonomiska och politiska företrädare i Kina, mot borgarklassen, inklusive den ”nationella” borgarklassen och alla dess demokratiska lakejer. Och detta är inget annat än vägen mot proletariatets diktatur.

Med början i april 1917 förklarade Lenin för sina motståndare, som anklagade honom för att ha antagit den ”permanent revolutionens” ståndpunkt, att proletariatets och böndernas diktatur delvis förverkligades under perioden av dubbelmakt. Senare förklarade han att denna diktatur utvidgades ytterligare under sovjetmaktens första period från november 1917 till juli 1918, när hela bondeklassen tillsammans med arbetarna genomförde jordbruksrevolutionen, samtidigt som arbetarklassen fortfarande inte hade gått vidare och konfiskerat fabriker, utan experimenterade med arbetarkontroll. Vad gäller ”statens klasskaraktär” så uppnådde socialistrevolutionärernas och mensjevnikernas demokratiska ”diktatur” allt den kunde – missfall för dubbelmakten. Vad omvälvningen av jordbruket beträffar så födde revolutionen ett starkt och friskt barn, men det var den proletära diktaturen som fungerade som barnmorska. Med andra ord, det som den teoretiska formuleringen proletariatets och böndernas diktatur hade förenat, skildes åt av den faktiska klasskampens förlopp. Kerenskij-Tsereteli anförtroddes tillfälligt halvmaktens ihåliga skal, medan jordbruksrevolutionens och den demokratiska revolutionens verkliga kärna föll på den segerrika arbetarklassens lott. Detta dialektiska åtskiljande av den demokratiska diktaturen lyckades inte EKKI:s ledare förstå. De försatte sig i en politisk återvändsgränd genom att mekaniskt fördöma varje ”överhoppande av det borgerligt-demokratiska stadiet” och genom att försöka styra den historiska processen med cirkulärbrev. *Om vi med det borgerligt-demokratiska stadiet menar genomförandet av jordbruksrevolutionen med hjälp av en ”demokratisk diktatur”, då ”hoppade” oktoberrevolutionen själv djärvt över det borgerligt-demokratiska stadiet. Borde den inte fördömas för det?*

Hur kommer det sig då att den historiskt oundvikliga händelseutveckling som var det yttersta uttrycket för bolsjevism i Ryssland, i Kina måste visa sig vara ”trotskism”? Utan tvekan på grund av samma logik som säger att Martynovs teori passar för Kina, en teori som bolsjevismen under två decennier bekämpade i Ryssland.

Men går det överhuvudtaget att dra en parallell med Ryssland? Vårt svar är att parollen om proletariatets och böndernas demokratiska diktatur konstruerades av EKKI:s ledare helt och hållet genom att dra paralleller, men formella och litterära paralleller istället för materialistiska och historiska paralleller. Det är helt tillåtet att göra en jämförelse mellan Kina och

Ryssland om vi gör det på rätt sätt, och Lenin använde sådana jämförelser på ett utmärkt sätt. Dessutom gjorde han det inte *efter* händelserna utan före dem, som om han hade förutsett epigonernas framtida misstag. Hundratals gånger tvingades Lenin försvara proletariats oktoberrevolution som var djärv nog att gripa makten *trots det faktum* att de borgerligt-demokratiska uppgifterna fortfarande inte var lösta. Just *på grund av det, och just för att göra det*, svarade Lenin. Mot de pedanter som argumenterade mot maktövertagandet genom att hänvisa till att Ryssland var ekonomiskt omoget för socialismen, vilket Lenin ansåg vara ”obestriddigt” (VV10, band 10, s 544), skrev han 16 januari 1923:

”Det faller dem exempelvis inte ens in att Ryssland, som står på gränsen mellan civiliserade länder och länder som genom detta krig för första gången slutgiltigt dras in i civilisationen — alla orientaliska, utomeuropeiska länder — att Ryssland därför kunde och måste uppvisa vissa särdrag som naturligtvis ligger i linje med den allmänna världsutvecklingen men som skiljer den ryska revolutionen från alla föregående revolutioner i Västeuropa och medför en del nyheter i detaljfrågor vid övergången till Österns länder.” (Ibid, s 543.)

Det ”särdrag” som fick Ryssland att *likna* Orientens länder låg enligt Lenin just i det faktum att det unga proletariats redan i ett tidigt skede måste ta tag i kvasten och sopa bort feodalt barbari och allt möjligt annat skräp från sin väg framåt mot socialismen.

Om vi alltså tar den leninistiska parallellen mellan Kina och Ryssland som utgångspunkt, måste vi säga: utifrån ”*statens politiska karaktär*” har allt som den demokratiska diktaturen i Kina kan uppnå redan prövats, först i Kanton under Sun Yat-se, sedan på vägen från Kanton till Shanghai, som fick sin kulmen i kuppen i Shanghai, och sedan i Wuhan där Guomindangs vänster framträdde i kemiskt ren form, det vill säga enligt EKKI:s direktiv som organisatör av jordbruksrevolutionen, men i verkligheten som dess bödel. Men den borgerligt demokratiska revolutionens sociala *innehåll* kommer att genomföras under den inledande perioden av det kinesiska proletariats och fattigböndernas kommande diktatur. Att idag föra fram parollen om proletariats och böndernas demokratiska diktatur, efter att inte bara den kinesiska borgarklassen utan även den kinesiska ”demokratin” har genomgått en grundlig prövning, sedan det har blivit fullständigt omöjligt att bestrida att ”demokratin” kommer att fylla bödelns roll i ännu större utsträckning under de kommande striderna än under de tidigare – att idag föra fram denna paroll är helt enkelt att skapa en täckmantel för nya varianter av Guomindang och förbereda en rännsnara för proletariats.

Låt oss för fullständighets skull påminna oss om vad Lenin kärnfullt sa om de bolsjeviker som vidhöll att man mot erfarenheten med socialistrevolutionärernas och mensjevikernas regering skulle ställa parollen om en ”verkligt” demokratisk diktatur:

”Den som nu endast talar om 'proletariats och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur', har livet gått förbi och han har på grund därav de facto gått över till småbourgeoisin mot den revolutionära klasskampen, han hör hemma i ett arkiv för 'bolsjevikiska' förrevolutionära rariteter (de 'gamla bolsjevikernas' arkiv skulle man kunna kalla det).” (VV10, band 6, s 324.)

Dessa ord lyder som om de egentligen uttalats idag.

Det handlar naturligtvis inte om att uppmana det kinesiska kommunistpartiet att omedelbart göra uppror för att gripa makten. Utvecklingstakten beror helt och hållet omständigheterna. Konsekvenserna av ett nederlag kan inte avlägsnas bara genom att förändra taktiken. Nu avtar revolutionen. EKKI:s halvt förtigande resolution, de svulstiga fraserna om omedelbart förestående revolutionära angrepp, samtidigt som ett oräkneligt antal människor avrättas och en fruktansvärd handels- och industriell kris rasar i Kina, är inget annat än kriminellt lättsinne. Efter tre avgörande nederlag väcks inte proletariats upp av en ekonomisk kris, utan trycks tvärtom ner ännu djupare. Proletariats har redan förblött, medan avrättningarna bara

ödelägger det politiskt försvagade partiet.¹ Kina går in i en period av tillbakagång, följaktligen en period då partiet bör fördjupa sina teoretiska rötter, skola sig kritiskt, skapa och stärka sina organisatoriska band inom arbetarrörelsens samtliga områden, organisera kärnor på landsbygden, och leda och ena arbetarnas och fattigböndernas delstrider, som till en början är defensiva men så småningom blir offensiva.

Vad kommer att få massrörelsen att vända? Vilka omständigheter kommer att ge den nödvändiga impulsen till den proletära förtruppen i ledningen för de mångmiljonhövdade massorna? Det går inte att förutsäga. Framtiden får utvisa om det räcker med enbart inre processer eller om det kommer att krävas ytterligare en impuls utifrån.

Det finns skäl att anta att krossandet av den kinesiska revolutionen, som skedde direkt på grund av ett felaktigt ledarskap, kommer att tillåta den kinesiska och utländska borgarklassen att i större eller mindre grad övervinna den fruktansvärda ekonomiska kris som nu rasar i landet. Det kommer naturligtvis att ske på arbetarnas och böndernas bekostnad. Denna ”stabilisering” kommer återigen att gruppera och svetsa samman arbetarna, återställa klassens självförtroende så att de så småningom kommer att hamna i ännu hårdare motsättning med fienden, men på ett högre historiskt plan. Man kan på allvar tala om ett perspektiv på en jordbruksrevolution först på villkor att det sker en ny uppgång för en offensiv proletär rörelse.

Det är inte uteslutet att det första stadiet i den kommande tredje revolutionen i ytterst förkortad och modifierad form kommer att återupprepa de stadier som redan har passerats, och exempelvis ge upphov till en ny parodi på den ”nationella enhetsfronten”. Men detta första stadium kommer bara att duga till att ge kommunistpartiet chansen att införa folkmassorna lägga fram och förkunna sina ”april”-teser, det vill säga sitt program och sin taktik för maktövertagandet.

Men vad har programförslaget att säga om detta?

”Övergången till proletariatets diktatur är här (i Kina) i regel möjlig först efter en rad förberedande skeden (?), först som resultat av en hel övergångsperiod (?) från borgerligt-demokratisk revolution till socialistisk.” (**KI:s program**, s 58.)

Alla de ”skeden” som redan har gått igenom ska alltså inte räknas. Programförslaget ser framför oss det som redan ligger bakom oss. Det är precis vad som menas med en svanspolitisk formulering. Den lämnar dörren vidöppen för nya experiment i Guomindang-linjens anda. Att dölja gamla misstag innebär alltså oundvikligen att bereda vägen för nya fel.

Det nya uppsvinget kommer att utvecklas ojämförligt mycket snabbare än det förra, och om vi går in i det med en plan för en ”demokratisk diktatur” som redan har överlevt sig själv, kan

¹ Enligt Chen Duxius organisatoriska rapport till den femte partikongressen hade Kinas Kommunistiska Parti i april 1927 57.967 medlemmar, varav 53,8% arbetare, 18,7% bönder och resten bestod av soldater, studenter, intellektuella och andra. Det har inte publicerats några tillförlitliga eller trovärdiga siffror över medlemsantalet efter 1927, men följande sades om den social sammansättningen: ”Partiet har inte en enda sund partikärna bland industriarbetarna.” (*Cirkulärbrev från centralkommittén*, 8 november 1928.) ”Vid tiden för den sjätte kongressen [juli 1928] var andelen arbetare i partiet... 10%. Nu har den minskat till 3%.” (Zhou Enlai, *Organisatoriska frågor i partiet idag*, 15 maj 1929.) ”... Industriarbetarna utgör totalt 2,5% av partiet.” (”Appell från centralkommittén etc”, *Röda Fanan*, 26 mars 1930, Shanghai.) ”... nu är andelen mindre än 2%.” (Kutjumov från Komintern sekretariat för Fjärran Östern under ”Diskussion i EKKI:s presidium om Li Lisans linje”, december 1930, återgivet i **Bolsjevik**, Shanghai, 10 maj 1931, på kinesiska.) Samma siffra angav Zhou Enlai i sin rapport till centralkommitténs 3:e plenarmöte i september 1930. (Se Brandt, Schwartz, Fairbanks, **A Documentary History of Chinese Communism**, Atheneum, New York 1973, s 206.)

det inte finnas något tvivel om att den tredje kinesiska revolutionen, liksom den andra, kommer att ledas till undergång.¹

Äventyrspolitik som ett resultat av opportunismen

Det andra stycket i samma resolution från EKKI:s plenarmöte i februari säger:

”Den första vågen i arbetarnas och bönderna revolutionära rörelse är över. I huvudsak gick den fram under *kommunistpartiets* paroller, och i avsevärd utsträckning *under dess ledning*. I flera av den revolutionära rörelsens centra slutade den med *mycket svåra nederlag* för arbetarna och bönderna, med fysisk förintelse av en del av den kommunistiska kadern och de revolutionära kadreerna i arbetar- och bonderörelsen i allmänhet.” (Degras, s 437. Trotskijs kursivering)

När ”vågen” stod på sin höjdpunkt sa EKKI att hela rörelsen befann sig helt under Guomindangs blå fana och ledning, och Guomindang fick till och med inta sovjeternas plats. Just av den orsaken underordnades kommunisterna under Guomindang. Men det är också just därför som den revolutionära rörelsen slutade med ”mycket svåra nederlag”. Nu när nederlagen erkänns försöker man stryka Guomindang ur det förflutna som om det aldrig funnits, som om EKKI inte hade förkunnat att den blå fanan var dess egen.

Det var inte frågan om nederlag i varken Shanghai eller Hunan, det vara bara en övergång av revolutionen ”till ett högre stadium” - det var vad man lärde oss.² Nu förkunnas summan av dessa övergångar plötsligt vara ”mycket svåra nederlag för arbetarna och bönderna”. Men för att i viss mån dölja dessa exempellöst bankrutta politiska framtidsförutsägelser och bedömningar, deklarerar resolutionens avslutande stycke:

”EKKI:s gör det till en plikt för Kominterns samtliga sektioner att bekämpa det förtal som sprids av socialdemokraterna och trotskisterna att den kinesiska revolutionen är likviderad[?].” (Degras, s 440.)

¹ De kupppolitiska stämningarna fortsatte att styra det kinesiska kommunistpartiets inriktning under Li Li-sans ledning i mer än två år efter upproret i Kanton. Genom denna inriktning blev partiet skilsmässa från proletariatet fullständig (se föregående not). Partiet orienterade sig mot grupper av upproriska bönder och före detta soldater i Guomindangs armé i provinserna Jiangxi, Hupei och Hunan. Från dessa styrkor uppstod böndernas Röda armé som mellan 1930-34 försökte genomföra en jordbruksrevolution i några isolerade landsbygdsdistrikt i centrala Kina, avskurna från städerna och deras arbetarrörelse. Som ett resultat av nederlaget 1927, Guomindangs efterföljande terror och den stalinistiska ”tredje periodens” politik av ”röda fackföreningar”, befann sig proletariatet i ett tillstånd av missmod och demoralisering. De kvarvarande arbetarorganisationerna stod helt under Guomindangs kontroll. Majoriteten av arbetarna stod helt utan organisationer, till och med de mest elementära. På landsbygden lyckades Guomindangs överlägsna väpnade styrkor, med hjälp från imperialisterna och utan motstånd från en stark arbetarrörelse, till sist besegra bondestyrkorna i centrala Kina. I november 1934 återintog de samtliga så kallade sovjetdistrikt och tvingade de röda att fly till de fjärran västra och nordvästra provinserna (”Den långa marschen”).

² Efter Chiang Kai-sheks kupp i Shanghai: ”Trots det delvisa nederlaget... har revolutionen övergått till ett högre stadium.” (”Resolution från EKKI:s åttonde plenarmöte”, maj 1927, Degras, s 385.) Efter ”vänsterguomindangs” ”avfall” i Wuhan: ”Revolutionen fortskrider framåt mot sin högsta utveckling, till fasen av direkt kamp om arbetarklassens och böndernas diktatur.” (”Om den internationella situationen”, resolution från SUKP:s gemensamma möte med centralkommittén och den centrala kontrollkommissionen, 9 augusti 1927, i *International Press Correspondence*, 18 augusti 1927, s 1075.) Efter nederlagen för upproren i Nanchang och Ye-He: ”Den kinesiska revolutionen är inte på tillbakagång, utan har istället gått in i ett nytt, högre stadium... Styrkan hos de arbetande massornas revolutionära rörelse är inte uttömd, utan den har först nu börjat visa sig i ett nytt uppsving för den revolutionära kampen.” (”Resolution från KKP:s centralkommittémöte i november”, i Qu Qiubai, **Den kinesiska revolutionen och kommunistpartiet**, Shanghai 1928, på kinesiska, s 136.) Efter nederlaget för upproret i Kanton: ”Den allmänna situationen i Kina är fortfarande en direkt revolutionär situation... perspektivet på en stabilisering av den kinesiska kapitalismen är inte mer sannolikt efter upproret i Kanton, utan är till och med avsevärt mindre troligt.” (”Resolution från KKP:s politbyrå”, 3 januari 1928, i Qu Qiubai, **ibid**, s 247.)

I resolutionens första stycke fick vi höra att ”trotskismen” var teorin om den *permanenta* kinesiska revolutionen, det vill säga en revolution som just nu växer över från sitt borgerliga till sitt socialistiska stadium. Från det sista stycket lär vi att enligt ”trotskisterna” ”är den kinesiska revolutionen likviderad.” Hur kan en ”likviderad” revolution vara en *permanent* revolution? Här har vi Bucharin i all sin glans.

Bara en fullständig och lättsinnig ansvarslöshet tillåter sådana motsägelser som fullständigt fräter sönder allt revolutionärt tänkande.

Om vi med ”likvidering” av revolutionen ska förstå det faktum att arbetarnas och böndernas offensiv har slagits tillbaka och dränkts i blod, att massorna befinner sig på reträtt och tillbakagång, att det inte kan bli frågan om ett nytt angrepp förrän det, utöver många andra omständigheter, bland massorna utvecklats en molekylär process som kommer att kräva en viss tid, vars längd inte går att bestämma på förhand – om det är så vi ska förstå ”likvidering”, så skiljer det sig inte på något sätt från de ”mycket svåra nederlag” som EKKI slutligen har tvingats medge. Eller ska vi tolka likvidering bokstavligen, som att den kinesiska revolutionen faktiskt har eliminerats, det vill säga att det inte är möjligt och oundvikligt att den kommer att återfödvas på ett nytt plan? Bara i två fall kan man på allvar och utan att skapa förvirring tala om ett sådant perspektiv – om Kina var dömt till att styckas upp och fullständigt utplånas, ett antagande för vilket det inte finns den minsta grund, eller om den kinesiska borgarklassen skulle visa sig vara förmögen att lösa Kinas grundläggande problem på sitt eget icke-revolutionära sätt. Är det inte denna sista variant som ”fyrklassblockets” teoretiker, som tvingade in kommunistpartiet under borgarklassens ok, nu försöker tillskriva oss?

Historien upprepar sig. De blinda personer som inte insåg omfattningen på nederlaget 1923 anklagade oss under ett och ett halvt år för ”likvidationism” mot den tyska revolutionen. Men inte ens den lärdomen, som stod Internationalen så dyrt, lärde dem någonting. Nu använder de sina gamla klichéer, men ersätter denna gång Tyskland med Kina. Förvisso är de i mer akut behov av ”likvidatorer” idag än för fyra år sedan, ty det är alltför uppenbart att om någon ”likviderade” den andra kinesiska revolutionen så var det ”Guomindang-linjens upphovsmän.

Marxismens styrka är dess förmåga att förutse. I denna mening kan oppositionen peka på att erfarenheterna fullkomligt har bekräftat dess prognos. Först när det gäller Guomindang i sin helhet, sedan beträffande ”vänster”-Guomindang och regeringen i Wuhan, och slutligen beträffande den ”första avbetalningen” på den tredje revolutionen, det vill säga upproret i Kanton. På vilka ytterligare sätt kan ens teorier riktighet bekräftas?

Samma opportunistiska linje som genom den politiska kapitulationen inför borgarklassen redan hade åsamkat revolutionens två första stadier mycket svåra nederlag, ”övergick” under det tredje stadiet i en politik av äventyrliga råder mot borgarklassen¹ och gjorde på så sätt nederlaget slutgiltigt.

¹ Efter Wuhan-regimens sammanbrott (se not 58) gjorde Komintern en plötslig överhaling åt vänster. ”Kommunisterna måste omedelbart börja propagera idén om sovjeter för att, om kampen att erövra Guomindang misslyckas, kunna uppmana massorna att skapa sovjeter...” (*Pravda*, 25 juli 1927.) Ett nytt kommunistiskt ledarskap inrättades vid en konferens som hastigt sammankallats ”enligt telegrafiska instruktioner från Komintern och dess nye representant” (Qu Qiubai, **Den kinesiska revolutionen och kommunistpartiet**, s 122) och partiet beordrades ”att organisera arbetarnas och böndernas uppror under vänsterguomindangs revolutionära fana.” (”Resolution från KKP:s konferens 7 augusti”.) Det skedde ett misslyckat militärt uppror i Nanchang 1 augusti. Tvingade på flykt marscherade trupperna under Ye Ting och He Long till Shantou i Guangdong, där de upplöstes. Samtidigt ägde de så kallade ”Höstskördsupproren” rum i olika utspridda områden på landsbygden. Samtliga krossades skoningslöst. 19 september beslutade den kinesiska politbyrån slutligen att ”upproren under inga omständigheter kan genomföras under Guomindangs fana.” (Qu Qiubai, **ibid**, s 134.) 30 september förkunnade *Pravda* att ”propagandaparollen 'Sovjeter!' nu måste bli en handlingsparoll.” (*International Press Correspondence*, franska utgåvan, 8 oktober 1927, s 1437.) KKP:s novembermöte erkände slutligen

Om inte ledningen igår hade skyndat sig att glömma de nederlag som den själv hade orsakat, så skulle den först av allt ha förklarat för Kinas Kommunistiska Parti att segern inte kan uppnås i ett enda svep, att det på vägen till det väpnade upproret ännu återstår en period av intensiv, oavbruten och hänsynslös kamp om det politiska inflytandet över arbetarna och bönderna.

27 september 1927 sa vi till EKKI:s presidium:

”Dagens tidningar rapporterar att den revolutionära armén har intagit Shantou. He Longs och Ye Tings arméer har redan avancerat under flera veckor. *Pravda* kallar dessa arméer för revolutionära arméer... Men jag frågar er: vilka perspektiv reser den revolutionära arméns rörelse som intagit Shantou för den kinesiska revolutionen? Vilka är rörelsens paroller? Vilket är dess program? Vilka organisatoriska former bör den ta?¹ Vad har hänt med parollen om kinesiska sovjeter som *Pravda* plötsligt reste under en enda dag i juli?” (**Trotsky on China**, Pathfinder press, New York 1976, s 270.)

Utan att först ha ställt kommunistpartiet mot Guomindang i sin helhet, utan partiagitation bland massorna för sovjeter och en sovjetregering, utan en oberoende mobilisering av massorna under paroller om jordbruksrevolution och nationell frigörelse, utan att skapa, bredda och stärka arbetar-, soldat- och bondedeputerades lokala sovjeter, kunde inte He Longs och Ye Tings uppror, även bortsett från deras opportunistiska politik, inte bli annat än ett isolerat äventyr, ett pseudokommunistiskt mästerstycke a lá Machno.² Det kunde inte annat än kollidera med sin egen isolering. Och det har kolliderat.

Upproret i Kanton var en mer omfattande och djupgående upprepning av He Longs och Ye Tings äventyr, bara med oändligt mer tragiska konsekvenser.

”vänsterguomindangs bankrutt” och försäkrade att Guomindangs blå fana ”hade blivit den vita terrorns fana.” Plenarmötet fastställde därför att ”den centrala parollen för alla uppror ska vara: All makt till konferensen för arbetar-, bonde-, soldat- och fattigfolkets deputerade (sovjeter)” och deklarerade att det trots nederlagen för upproren i Nanchang och Höstskördsupproren ”idag existerar en direkt revolutionär situation i hela Kina.” (Qu Qiubai, **ibid**, s 136.) Detta ledde fram till katastrofen med Kantonkommunen. EKKI:s nionde plenarmöte i februari 1928 fördömde formellt kupppolitiken, men förutsade att en ny revolutionär våg var omedelbart förestående och ställde det kinesiska partiet inför ”den omedelbara taktiska uppgiften att organisera och genomföra väpnade massresningar.” (”Resolutioner från EKKI:s nionde plenarmöte”, i **Degras**, s 438.) Det var med denna inriktning det kinesiska partiet inledde den stalinistiska ”tredje periodens” nya katastrofer. I Kina tog denna period formen av kupppolitik under Li Lisans ledning, vars linje härskade i partiet fram till slutet av 1930.¹ Upproret i Nanchang 1 augusti 1927 under ledning av Yeh Ting och He Long, genomfördes under Guomindangs fana med en ”revolutionär kommitté” bestående av Song Jingling (madame Sun Yat-sen), Eugene Chen och Deng Yanda, som redan var på väg att lämna Kina till exil i Europa, och andra figurer i vänsterguomindang som var lika omedvetna om att de ”ledde” händelserna i Nanchang. Ye-Hos program utlovade konfiskering av jordegendomar större än 200 mow (cirka 1348,5 ar), vilket innebar att majoriteten av godsägarna i Jiangxi inte drabbades. När de marscherade genom provinsen med sina Guomindang-fanor såg Ye-Hos trupper för massorna ut ”som Chiang Kai-shek den tredjes arméer” (Qu Qiubai, **a.a.**, s 124.) Qu förklarar upprorets nederlag med ”fiendens överlägsna styrka” och tillägger följande ”misstag från ledarskapets sida”: ”(1) Avsaknad av en entydig revolutionär politik. (2) Obeslutsamhet om jordbruksrevolutionen. (3) Bristande band till bondemassorna och underlåtenhet att beväpna massorna. (4) Underlåtenhet att krossa de gamla politiska organisationerna och upprätta nya. (5) Militära missbedömningar.” I september angrep armén Shantou i Gwangdong, besegrades och skingrades i bergen. Delar av den blev en kärna i de senare bondearméerna i Jiangxi.

² Nestor Machno ledde ett litet band av bönder i Ukraina under inbördeskriget efter den ryska revolutionen. Han kämpade mot Ukrainas reaktionärer och de tyska ockupanterna. Under inflytande från anarkister och kulaker förkastade han orubbligt alla förslag om att integrera sina styrkor i den centraliserade Röda armén. När denna växte både i storlek och effektivitet kom Machnos partisanband allt ofta i konflikt med den både fysiskt och politiskt. Till sist skingrades hans styrkor av de sovjetiska vapnen. Machnoism används som beteckning på ett isolerat, äventyrspolitiskt partisankrig främst på landsbygden.

EKKI:s februariresolution går mot de kupppolitiska stämningarna i Kinas Kommunistiska Parti, det vill säga tendenserna i riktning mot väpnade uppror. Men den säger inte att dessa tendenser är en reaktion på hela den opportunistiska politiken 1925-27, och en oundviklig konsekvens av den rent militära ordern, utfärdad uppifrån, att ”byta tempo” utan att utvärdera det som hade gjorts, utan en öppen omvärdering av taktikens grundvalar, och utan ett klart perspektiv. He Longs fälttåg och upproret i Kanton gynnade kupppolitiken – och kunde under rådande omständigheter inte göra annat.

Det bästa medlet mot kupppolitik och opportunism är en klar förståelse för sanningen att ledningen för arbetarnas och fattigböndernas väpnade uppror, maktövertagandet, och inrättandet av den revolutionära diktaturen hädanefter helt och hållet ligger på det kinesiska kommunistpartiets axlar. Om partiet grundligt genomsyras av detta perspektiv kommer det att vara lika lite benäget att fantisera om militära angrepp på städerna eller gå i fällan av väpnad resning som att undergivet jaga efter fiendens fana.

EKKI:s resolution dömer sig till fullständig maktlöshet bara av det faktum att den i sin abstrakta argumentation om att det inte är tillåtet att hoppa över stadier och det skadliga i kupppolitik, helt bortser från klassinnehållet hos Kanton-upproret och den kortlivade sovjetregim som det gav upphov till. Vi i oppositionen hävdade att upproret var ett äventyr från ledarnas sida i ett försök att rädda sitt ”anseende”. Men för oss är det uppenbart att till och med ett äventyr utvecklas enligt lagar som bestäms av den sociala miljöns struktur. Det är därför vi i Kanton-upproret ser grunddragen hos den kinesiska revolutionens framtida fas. Dessa grunddrag motsvarar helt vår teoretiska analys före upproret i Kanton. Men för EKKI, som hävdar att Kanton-upproret var en korrekt och normal länk i kampens kedja, är det därför ännu mer oavvisligt att göra en klar klasskaraktärisering av detta uppror. Men det finns inte ett ord om det i EKKI:s resolution, trots att plenarmötet hölls omedelbart efter händelserna i Kanton. Är inte detta ett mycket övertygande bevis för att Kominterns nuvarande ledning, på grund av att den envist driver en felaktig linje, tvingas syssla med påhittade misstag 1905 och andra år men inte vågar ge sig i kast med Kanton-upproret 1927, vars innebörd fullkomligt vänder upp och ner på de planer för revolutionen som programförslaget slår fast?

Sovjeterna och revolutionen

I EKKI:s februariresolution görs Kominterns representanter, ”kamrat N¹ och andra”, ansvariga för att ”det inte fanns en *vald* sovjet i Kanton som organ för upproret”. (Kursivering i original.) Bakom denna anklagelse döljer sig i själva verket ett häpnadsväckande erkännande.

I *Pravdas* redogörelse (i nr 31), som skrevs på grundval av förstahandsuppgifter, slog man fast att det hade upprättats en sovjetregering i Kanton. Men inte med ett ord antydde man att sovjeten i Kanton *inte* var ett valt organ, att den inte var en *sovjet* – ty hur kan det finnas en sovjet som inte är vald? Detta får vi veta av resolutionen.² Låt oss för ett ögonblick betänka

¹ ”Kamrat N” var den tyska kommunisten Heinz Neumann, som anslöt sig till Lominadze i Kominterns grupp av delegater till Kina efter att den misskrediterade Borodin hade försvunnit. Neumann deltog direkt i planeringen av upproret i Kanton och befann sig i Kanton när det ägde rum. Ye Ting, som var den som militärt ledde upproret, berättade senare bittert för Komintern i Moskva att Neumann var ”den förste som flydde” när det blev uppenbart att äventyret hade brutit samman.

² ”Kantons råd av arbetar-, bonde och soldatdeputerade”, som grep makten i Kanton 06.00, 11 december 1927, bestod av 15 personer som hade valts vid ett hemligt möte bland upprorets organisatörer 7 december. Nio av dem representerade de 3.000 kommunistinfluerade arbetare som deltog i upproret. Tre var delegater från det kadettregementet om 1.200 man som också deltog i upproret och tre sades företräda bönderna i Gwangdong. Två av dessa kom inte fram i tid. Samma möte beslutade att ”sovjeten” på morgonen för upproret skulle utvidgas till 300 personer. Dessa fakta uppges av Huang Ping, som var ledande deltagare i Kommunen och ”utrikesminister” i

detta faktum. EKKI berättar för oss att det behövs en sovjet för att genomföra ett väpnat uppror, men på inga villkor före den tidpunkten. Men hör och häpna! När datum för upproret slås fast finns det ingen sovjet. Det är inte lätt att skapa en vald sovjet. Massorna måste av egen erfarenhet veta vad en sovjet är, de måste förstå dess form, de behöver ha tidigare erfarenheter som vänjer dem vid en vald sovjetorganisation. Det fanns inte minsta tecken på detta i Kina, för precis under den period då parollen om sovjeterna skulle ha blivit rörelsens hela centrum, slog man fast att det var en trotskistisk paroll. Men när de så för att dölja sina egna nederlag hastigt och lustigt slog fast ett datum för upproret måste de samtidigt *utse* en sovjet. Om inte dessa misstag avslöjas in på bara skinnet kan parollen om sovjeterna förvandlas till en strypsnara för revolutionen.

På sin tid förklarade Lenin för mensjevnikerna att sovjeternas historiska uppgift är att organisera, eller hjälpa till att organisera, maktövertagandet för att dagen efter segern bli organ för denna makt. Epigonerna – och inte lärjungarna – drog från detta slutsatsen att sovjeterna kan organiseras först i upprorets tolfte timme. Lenins grova generalisering omvandlas i efterhand till ett litet recept som inte tjänar revolutionens intressen utan tvärtom äventyrar den.

Innan de bolsjevikiska sovjeterna grep makten i oktober 1917 hade socialistrevolutionära och mensjevikiska sovjeterna existerat i nio månader. Tolv år tidigare existerade de första revolutionära sovjeterna i Petersburg, Moskva och ett flertal andra städer. Innan 1905 års sovjet hade utsträckts till att omfatta fabriker och verkstäder i hela huvudstaden, hade det i Moskva under strejken skapats en tryckeriarbetardeputerades sovjet. Flera månader dessförinnan, i maj 1905, upprättades det under masstrejken i Ivanovo-Voznesjensk ett ledande organ som redan innehöll alla de viktiga kännetecknen hos en arbetardeputerades sovjet. Mellan det första experimentet med en sovjet av arbetardeputerade och det kolossala experimentet att upprätta en sovjetregering förflöt mer än tolv år. Övriga länder, inklusive Kina, kommer naturligtvis inte att behöva en sådan period. Men att tro att de kinesiska arbetarna kan bygga sovjeterna på grundval av det lilla recept som har ersatt Lenins allmänna slutsats är att ersätta den revolutionära handlingens dialektik med ett kraftlöst och enträget pedanteri. Sovjeterna kan inte upprättas på randen till upproret, inte under parollen om ett omedelbart maktövertagande – för om utvecklingen har nått dithän att det är aktuellt med ett maktövertagande, om massorna är beredda på ett väpnat uppror *utan en sovjet*, då innebär det att det förberedande arbetet för att garantera upprorets framgång har genomförts med hjälp av andra organisatoriska former och metoder. Då blir frågan om sovjeterna en andrahandsfråga, den reduceras till en fråga om organisationsteknik eller helt enkelt en fråga om benämningar. Sovjeterna har inte bara till uppgift att utfärda uppmaningen till uppror eller genomföra det, utan *att leda massorna genom de nödvändiga stegen fram till upproret*. I början samlar inte sovjeterna massorna kring parollen om väpnat uppror, utan kring delkrav, så att massorna senare, steg för steg, förs fram mot parollen om uppror utan att skingras och utan att förtruppen isoleras från klassen. Sovjeterna uppstår oftast och i första hand i samband med strejker som har ett revolutionärt perspektiv, men i det givna ögonblicket bara är begränsade till ekonomiska krav. Massorna måste känna och inse i handling att sovjeterna är *deras* organisation, att den ställer upp styrkorna för strid, för motstånd, självförsvar och för offensiv. De kan inte känna och förstå detta med hjälp av en enda dag av aktioner eller överhuvudtaget inte en enda handling, utan utifrån flera veckor, månader och kanske år av erfarenheter, med eller utan avbrott. Därför är det bara epigonernas byråkratiska ledarskap som kan hindra de vaknande och upproriska massorna från att skapa sovjeterna när landet går igenom en epok av revolutionära omvälvningar och när arbetarklassen och fattigbönderna står inför

---

den kortlivade regeringen, i ”Kantonkommunen och dess förberedelser”, i samlingen **Kantonkommunen**, s 89-90.

framtidsperspektivet av att gripa makten. Och det gäller även om perspektivet handlar om ett senare skede, och även om i det givna läget bara en liten minoritet kan tänka sig detta perspektiv. Detta var alltid vår uppfattning om sovjeterna. Vi såg sovjeterna som en bred och flexibel organisationsform som är tillgänglig för massorna som just har vaknat i det allra första stadiet av det revolutionära upproret, en form som kan ena hela arbetarklassen, oberoende av hur stor del som i det givna skedet redan har mognat och förstått att uppgiften är att gripa makten.

Ska det verkligen behöva bevisas med dokument? Så här, till exempel, skrev Lenin om sovjeterna vid tiden för den första revolutionen:

”... Rysslands Socialdemokratiska Arbetarparti [partiets namn vid den tidpunkten] har aldrig avsvurit sig sin avsikt att, *i perioder av mer eller mindre intensivt revolutionärt uppsving*, använda icke-partiorganisationer, som arbetardeputerades sovjet, för att öka socialdemokratins inflytande i arbetarklassen och stärka den socialdemokratiska arbetarrörelsen.” (CW, band 12, s 143.)

Det går att citera oerhörda mängder litterära och historiska bevis av denna typ. Men frågan torde vara tillräckligt klar utan dem.

I motsats till detta har epigonerna förvandlat sovjeterna till en organisatorisk paraduniform, som partiet klär proletariatet i på randen till maktövertagandet. Men det är just en tidpunkt då man inte med en order kan improvisera fram sovjeterna inom 24 timmar, i den direkta avsikten att inleda ett väpnat uppror. Sådana experiment kommer med nödvändighet att få en fiktiv karaktär, och frånvaron av de mest nödvändiga villkoren för att gripa makten maskeras med en yttre ritual i form av ett sovjetsystem. Just det hände i Kanton där sovjeten helt enkelt utsågs för att följa ritualen. Dithän har epigonernas sätt att ställa frågan lett.

* * *

Under diskussionen om händelserna i Kina anklagades oppositionen för följande skriande motsägelse: medan oppositionen från och med 1926 förde fram parollen om sovjeter för Kina, så talade deras representanter mot parollen om sovjeter för Tyskland på hösten 1923. Måhända har det formalistiska politiska tänkandet aldrig uttryckts klarare än i denna anklagelse. Ja, vi krävde att sovjeterna i Kina skulle skapas vid *rätt tid* som *oberoende* arbetar- och bondeorganisationer *när det revolutionära uppsvinget var på uppåtgående*.

Sovjeternas viktigaste betydelse var att de skulle *ställa arbetarna och bönderna mot borgarklassen i Guomindang* och dess förmedlare i Vänsterguomindang. Parollen om sovjeter i Kina innebar framförallt ett brott med det skamliga ”fyrklassblockets” självmordspolitik, och att kommunistpartiet drog sig ur Guomindang. Följaktligen låg inte tyngdpunkten bara på de organisatoriska formerna utan på klasslinjen.

I Tyskland på hösten 1923 handlade det bara om organisatoriska former. Som ett resultat av Komintern-ledningens och det tyska kommunistpartiets oerhörda passivitet, efterblivenhet och senfärdighet missade man den lämpliga tidpunkten för att uppmana till bildande av sovjeter. På grund av trycket underifrån och på eget bevåg hade fabrikskommittéerna i Tyskland på hösten 1923 intagit den plats i arbetarrörelsen som utan tvekan skulle ha fullgjorts mycket mer framgångsrikt av sovjeter om kommunistpartiet hade fört en korrekt och djärv politik. Under tiden hade situationen ställts på sin spets. Att förlora ännu mer tid innebar att definitivt missa den revolutionära situationen. Upproret hamnade till sist på dagordningen, och det var inte mycket tid kvar. Att under sådana förhållanden föra fram parollen om sovjeter vore den värsta tänkbara formen av pedantisk dumhet. Sovjeten är ingen amulett med allsmäktiga frälsarkrafter. I den uppkomna situationen skulle ett brådstörtat skapande av sovjeter bara ha inneburit att kopiera fabrikskommittéerna. Det skulle ha blivit nödvändigt att beröva dem deras revolutionära funktioner och överföra dem till de nyskapade sovjeterna som fortfarande

saknade all auktoritet. Och när skulle det göras? Under förhållanden där varje dag räknades. De revolutionära aktionerna skulle ha ersatts av en ytterst skadlig lek med organisatoriska struntsaker.

Det är otvivelaktigt så att den sovjetiska organisationsformen kan vara av enorm betydelse, men bara när den i rätt tid återspeglar en korrekt politisk linje. Och omvänt kan den få en inte mindre negativ effekt om den förvandlas till en konstruktion, en fetisch, en bagatell. Om sovjeter hade skapats i sista stund på hösten 1923 i Tyskland, så skulle de inte ha tillfört något politiskt, utan bara ha orsakat organisatorisk förvirring. Det som hände i Kanton var ännu värre. Sovjeten som i all hast skapades för att följa ritualen maskerade bara den äventyrs-politiska kuppen. Därför visade det sig när allt var över att sovjeten i Kanton var som de gamla kinesiska drakarna, bara ritad på papper. En politik som går ut på att dra i ruttna snören eller rita drakar är inte vår politik. Vi var mot att improvisera fram sovjeter med hjälp av telegram i Tyskland i september 1923. Vi var för att skapa sovjeter i Kina 1926. Vi var mot maskeradsovjeten i Kanton 1927. Det finns inga motsättningar i det. Istället rör det sig om en uppfattning med en djup enhet mellan den revolutionära rörelsens dynamik och dess organisatoriska former.

De senaste årens teori och praktik har förvrängt och förvirrat frågan om sovjeternas roll och betydelse, och den är inte på minsta sätt belyst i programförslaget.

Frågan om den kommande kinesiska revolutionens karaktär

Parollen om proletariats diktatur, som leder bönderna bakom sig, är oskiljaktigt knuten till frågan om den kommande tredje kinesiska revolutionens socialistiska karaktär. Och eftersom inte bara historien upprepar sig utan även de misstag som människor ställer mot dess krav, kan vi redan höra invändningen att Kina inte är moget för en socialistisk revolution. Men det är att ställa frågan på ett abstrakt och livlöst sätt. För var Ryssland, betraktat isolerat, moget för socialismen? Enligt Lenin - NEJ! Det var moget för proletariats diktatur som det enda sättet att lösa de brännande nationella uppgifterna. Men hela diktaturens öde avgörs i sista hand av trender i *världsutvecklingen*. Det utesluter givetvis inte, utan förutsätter snarare, en korrekt politik från den proletära diktaturens sida, att arbetarnas och böndernas förbund befästs och utvecklas, att man å ena sidan på ett allsidigt sätt anpassar sig till de nationella villkoren, och å den andra anpassar sig till *världsutvecklingen* i sin helhet. Det gäller i lika stor utsträckning för Kina.

I samma artikel, "Om vår revolution" (17 januari 1923), där Lenin slår fast att Rysslands säregenheter följer samma linjer som den säregna utvecklingen i Österns länder, brännmärker han den europeiska socialdemokratins argument att "vi inte skulle vara mogna för socialism, att de objektiva ekonomiska förutsättningarna för socialism saknas hos oss, som en del av dessa 'lärda' herrar uttrycker sig" som "oerhört schablonmässigt". (VV10, band 10, s 543-44.) Men Lenin hånar inte dessa "lärda" herrar för att han ansåg att det *fanns* ekonomiska förutsättningar för socialism i Ryssland, utan därför att han till skillnad från pedanter och brackor inte anser att avsaknaden av dessa förutsättningar för ett *självständigt* uppbygge av socialism innebär att man ska avstå från att gripa makten. I sin artikel besvarar Lenin för hundra och första gången, eller snarare tusen och första gången, spetsfundigheterna från Andra internationalens hjältar: "... denna obestridda tes [att Ryssland inte är moget för socialism]... anser [de] är avgörande för bedömningen av vår revolution." (Ibid, s 544.) Det vägrar och kan inte programförslagets författare förstå. I sig själv är tesen om Kinas såväl som Ryssland ekonomiska och kulturella efterblivenhet – Kina givetvis ännu mer än Ryssland – obestridd. Men av det följer ingalunda att proletariats måste avstå från att gripa makten, när hela det historiska sammanhanget och den revolutionära situationen i landet gör detta maktövertagande nödvändigt.

Det går inte att begränsa den konkreta, historiska, politiska och verkliga frågan till om Kina har mognat ekonomiskt för ”sin egen” socialism, utan frågan handlar om Kina är politiskt moget för proletarietets diktatur. Dessa två frågor är inte identiska. Om det inte vore för lagen om den ojämna utvecklingen skulle de kunna betraktas som identiska. Men här finns denna lag på plats och den gäller fullt ut de ömsesidiga förhållandena mellan ekonomi och politik. Är alltså Kina moget för proletarietets diktatur? Bara erfarenheter från kampen kan ge ett definitivt svar på denna fråga. På samma sätt kan bara kampen avgöra frågan om när och under vilka villkor Kinas verkliga enande, frigörelse och pånyttfödelse kommer att äga rum. Den som säger att Kina inte är moget för proletarietets diktatur förkunnar därmed att den tredje kinesiska revolutionen kommer att dröja många år.

Saker och ting vore naturligtvis helt hopplösa om de feodala kvarlevorna verkligen *dominerade* Kinas ekonomiska liv, som EKKI:s resolution hävdade. Men i allmänhet kan tack och lov inte *kvarlevor* inte dominera. Inte heller på denna punkt rättar programförslaget till begångna fel, utan bekräftar dem tvärtom med omskrivningar och oklarheter. Förslaget talar om att ”medeltida förhållanden är övervägande, såväl i landets ekonomi som i dess politiska överbyggnad...” (**KI:s program**, s 58.) Detta är helt igenom felaktigt. Vad innebär *övervägande*? Handlar det om hur många människor som är inblandade? Eller den dominerande och ledande rollen i landets ekonomi? Hemindustrins utomordentligt snabba tillväxt på grundval av handels- och bankkapitalets allomfattande roll, de flesta viktiga jordbruksdistrikts fullständiga beroende av marknaden, utrikeshandelns enorma och ständigt växande roll, den kinesiska byns totala underordnande under staden – alla dessa fakta vittnar om de kapitalistiska förhållandenas ovillkorliga och direkta dominans i Kina. Otvivelaktigt är de sociala förhållandena av livegenskap och halv-livegenskap fortfarande mycket starka. Delvis härstammar de från feodalismens dagar, och delvis utgör de en ny bildning, del vill säga ett återskapande av det förgångna på grundval av produktivkrafternas försenade utveckling, befolkningsöverskottet på landsbygden, handelskapitalets och ockrarnas aktivitet etc. Men det är inte de ”feodala” förhållandena (eller mer korrekt livegenskap och överhuvudtaget förkapitalistiska förhållanden) som *dominerar* utan de kapitalistiska förhållandena. Och det är bara på grund av de kapitalistiska förhållandenas dominans som vi på allvar kan tala om framtidsutsikten att proletarietet kommer att leda den nationella revolutionen. Annars får vi det inte att gå ihop.

”Proletarietets styrka är i varje kapitalistiskt land ojämförligt större än proletarietets andel i den totala befolkningen. Detta beror på att proletarietet ekonomiskt dominerar hela det kapitalistiska ekonomiska systemets centrum och livsnerv och även på att proletarietet ekonomiskt och politiskt ger uttryck för det väldiga arbetande folkflertalets intressen under kapitalismen.

Proletarietet är därför, även när det utgör en minoritet av befolkningen (eller när proletarietets medvetna och verkligt revolutionära avantgarde utgör en minoritet av befolkningen), i stånd att såväl störta bourgeoisin som därefter på sin sida vinna över många bundsförvanter ur den massa av halvproletärer och småborgare, som aldrig i förväg uttalar sig för proletarietets herravälde och inte förstår detta herravälde förutsättningar och uppgifter, utan först på grundval av fortsatta egna erfarenheter blir övertygad om att proletarietets diktatur är oundviklig, riktig och lagbunden.” (**VV10**, band 9, s 263-64.)

Det kinesiska proletarietets roll i produktionen är redan mycket stor. Under de kommande åren kommer den att bli ännu större. Som händelserna har visat kunde dess politiska roll ha varit kolossal. Men ledarskapets linje gick helt och hållet ut på att förhindra proletarietet från att erövra den ledande rollen.

Programförslaget säger att ett framgångsrikt socialistiskt uppbygge bara är möjligt i Kina ”med direkt understöd av den proletära diktaturens länder.” (**KI:s program**, s 58.) För Kina erkänner man här alltså samma princip som partiet alltid erkänt när det gäller Ryssland. Men

om Kina saknar tillräckliga inhemska krafter för ett *självständigt* uppbygge av det socialistiska samhället bör det kinesiska proletariatet enligt Stalin-Bucharins teori inte gripa makten i något skede av revolutionen. Eller kanske Sovjetunionens existens löser frågan på rakt motsatt sätt. Alltså att vår teknologi räcker för att bygga ett socialistiskt samhälle inte bara i Sovjetunionen, utan också i Kina, det vill säga i två av världens ekonomiskt mest efterblivna länder med en sammanlagd befolkning på sexhundra miljoner. Eller kanske den *oundvikliga* proletära diktaturen i Kina är "otillåten" eftersom den kommer att inlemmas i den världsomfattande kedjan av socialistiska revolutioner, och på så sätt inte bara blir en länk utan dess drivkraft? Men det var just så Lenin formulerade frågan om oktoberrevolutionen, vars "säregenhet" följer samma utvecklingslinje som Österns länder. Således kan vi se hur den revisionistiska teorin om socialism i ett land, som utvecklades 1925 för att bekämpa trotskismen, förvränger och förvirrar saker och ting varje gång det uppstår ett nytt större revolutionärt problem.

Programförslaget går ännu längre. Det ställer Kina och Indien mot "Ryssland före 1917" och Polen ("etc") som länder med "ett visst *minimum* av [industriella] förutsättningar som är nödvändiga för uppbyggandet av socialismen" (**KI:s program**, s 57), eller (som det sägs på ett mer definitivt och därmed felaktigt sätt på ett annat ställe) som länder med de "nödvändiga och tillräckliga materiella förutsättningarna... för fullständigt uppbyggande av socialismen." (**Ibid**, s 62.) Som vi redan har sett är detta bara en lek med Lenins uttryck "nödvändiga och tillräckliga" förutsättningar. Och det är ett bedrägligt och otillåtet knep, eftersom Lenin definitivt räknar upp de *politiska och organisatoriska förutsättningarna*, inklusive de *tekniska, kulturella och internationella förutsättningarna*. Men kärnfrågan kvarstår: hur kan man på förhand avgöra vilken "lägsta industriella nivå" som räcker för att bygga färdigt socialismen, när det handlar om en oavbruten världsomfattande kamp mellan två ekonomiska system, två samhällsordningar, och dessutom en kamp där vår *ekonomiska grund* är oändligt mycket svagare?

Om vi bara betraktar den ekonomiska hävstången, så är det uppenbart att Sovjetunionen, och ännu mer Kina och Indien, har en avsevärt mycket kortare hävarm än världskapitalismen. Men hela frågan får sin lösning genom de två systemens *revolutionära kamp* i världsskala. På den politiska kampens område är den långa hävarmen *på vår sida*, eller rättare sagt den kan och måste visa sig vara i våra händer om vår politik är riktig.

I samma artikel "Om vår revolution", tillägger Lenin, efter att ha slagit fast att "det för upprättande av socialism fordras en bestämd kulturnivå": "ehuru ingen kan säga hurdan denna bestämda 'kulturnivå' är". (**VV10**, band 10, s 544.) Varför kan ingen säga det? Därför att frågan avgörs av kampen, av rivaliteten mellan två samhällssystem och två kulturer, *i internationell skala*. Programförslaget bryter fullständigt med denna Lenins tanke, som härrör ur frågans innersta väsen, och påstår att Ryssland 1917 hade just det "minimum av teknologi" och följaktligen kultur som krävdes för att bygga socialismen i ett land. Programförslagets författare försöker säga det "ingen kan säga" på förhand.

Det är otillåtet, omöjligt och absurt att leta efter kriterier för ett "tillräckligt minimum" inom nationella stater ("Ryssland före 1917") när hela frågan avgörs av den internationella dynamiken. Detta felaktiga, godtyckliga och isolerat nationella kriterium är den teoretiska grunden till den nationellt politiska inskränkthet, som i sin tur är en grund för oundvikliga framtida nationellt reformistiska och socialpatriotiska misstag.

Angående den reaktionära teorin om "arbetarnas och böndernas tvåklasspartier" för Orienten

Lärdomarna från den andra kinesiska revolutionen är lärdomar för hela Komintern men i första hand för länderna i Orienten.

Om vi ska ta de argument som presenterats till försvar för den mensjevnikiska linjen under den kinesiska revolutionen på allvar, måste de gälla tredubbelt mer för Indien. I den klassiska kolonin Indien får det imperialistiska oket mycket mer direkta och påtagliga former. I Indien är de feodala kvarlevorna och förhållandena av livegenskap oändligt mycket djupare och större. Ändå, eller snarare just därför, kommer de metoder som tillämpades och undergrävde revolutionen i Kina att få ännu mer ödesdiga konsekvenser i Indien. Störtandet av den indiska feodalismen och den engelsk-indiska byråkratin och brittiska militarismen kan bara åstadkommas med hjälp av en gigantisk och okuvlig rörelse bland folkmassorna, och just på grund av sin mäktiga framfart och oemotståndlighet, och sina internationella mål och band, kan den inte acceptera några opportunistiska och kompromissande halvmesyurer från ledningens sida.

Kominterns ledning har redan gjort flera misstag i Indien. Omständigheterna har gjort att dessa misstag inte har avslöjats i samma skala som i Kina. Man kan därför hoppas att lärdomarna från händelserna i Kina kommer att ge möjlighet för ledningen att i tid korrigera linjen i Indien och andra länder i Orienten.

Den avgörande frågan för oss här, liksom överallt och alltid, är frågan om kommunistpartiets fullständiga oberoende och oförsonliga klasskaraktär. Den största faran i detta avseende är att organisera så kallade "arbetar- och bondepartier" i Orientens länder.

Med början 1924, som kommer att gå till historien som det år då det skedde ett antal öppna revideringar av Marx' och Lenins grundläggande teser, förde Stalin fram formuleringen "arbetarnas och böndernas tvåklasspartier för Österns länder." Denna formulering grundades på det nationella förtryck som i Orienten fick fungera som en täckmantel för opportunisten, precis som "stabiliseringen" gjorde i Västerlandet. Telegram från Indien, liksom Japan där det inte finns något nationellt förtryck, har på senare tid ofta nämnt aktiviteter av lokala "arbetar- och bondepartier". Man har hänvisat till dem som närstående eller vänskapligt inställda till Komintern, som om de nästan var våra "egna" organisationer, men utan att ge någon konkret definition av deras politiska karaktär. Med andra ord skrev och talade man om dem på samma sätt som man för inte så längesedan skrev om Guomindang.

Om vi går tillbaka till 1924, så rapporterade *Pravda* att: "Det finns tecken på att den nationella befrielseörelsen i Korea gradvis tar gestalt i form av att skapa ett arbetar- och bondeparti." (*Pravda*, 2 mars 1924.)

Och samtidigt lärde Stalin ut till kommunisterna i Orienten att:

"Från den nationella enhetsfrontens politik måste kommunisterna... övergå till politiken att bilda ett revolutionärt block mellan arbetarna och småbourgeoisin. I sådana länder kan detta block anta formen av ett enhetsparti, ett arbetar- och bondeparti, ungefär av samma slag som Kuomintang." (J Stalin, **Marxismen och den nationella frågan**, Arbetarkulturs förlag, Stockholm 1941, s 286. I den version av artikeln som publicerats i **Works**, vol 7, s 149, har hänvisningen till Guomindang strukits – öa.)

De därpå följande små "reservationerna" i fråga om kommunistpartiernas oberoende (uppenbarligen "oberoende" som profeten Jona i valfiskens buk) hade bara till syfte att dölja. Vi är djupt övertygade om att den sjätte kongressen måste slå fast att varje tvetydighet på detta område är ödesdiger och kommer att förkastas.

Här handlar det om en splitter ny, helt igenom felaktig, och djupt anti-marxistisk formulering av den grundläggande frågan om partiet och dess förhållande till sin egen klass och andra klasser.

Att Kinas Kommunistiska Parti måste gå med i Guomindang försvarades på grundval att Guomindang till sin sociala sammansättning var ett arbetar- och bondeparti, att nio tiondelar

av Guomindang – dessa siffror upprepades hundratals gånger – tillhörde den revolutionära strömningen och var beredda att marschera hand i hand med kommunistpartiet. Men under och efter kupperna i Shanghai och Wuhan försvann dessa revolutionära nio tiondelar som i ett trollslag. Inte ett spår har återfunnits av dem. Och det kinesiska klassarbetets teoretiker, Stalin, Bucharin och andra, gjorde sig inte ens omaknet att förklara vad som hade hänt dessa nio tiondelar av Guomindangs medlemmar – de nio tiondelarna arbetare och bönder, revolutionärer, sympatisörer som helt och hållet var våra ”egna”. Och ändå är svaret på denna fråga av avgörande betydelse om vi ska förstå hur det har gått för alla dessa ”tvåklass”-partier som Stalin har predikat om, och om vi ska få någon klarhet i begreppet själv, som kastar oss långt bakom inte bara SUKP:s program från 1919 utan också **Kommunistiska Manifestet** från 1847.

Frågan om vart de berömda nio tiondelarna försvann blir klar först när vi för det första inser att det är omöjligt med ett tudelat, det vill säga tvåklassparti, som samtidigt uttrycker två ömsesidigt uteslutande historiska linjer – den proletära och den småborgerliga linjen. För det andra att det i det kapitalistiska samhället inte går att förverkliga ett oberoende bondeparti, det vill säga ett parti som uttrycker böndernas intressen samtidigt som det är självständigt från proletariatet och borgarklassen.

Marxismen har alltid lärt, och även bolsjevismen har alltid accepterat och lärt, att bönderna och proletariatet är två olika klasser, att det är fel att uppfatta deras intressen i det kapitalistiska samhället som på något sätt identiska, och att en bonde kan ansluta sig till det kommunistiska partiet bara om han, ur ägandets synpunkt, antar proletariatets ståndpunkter. Arbetarnas och böndernas förbund under proletariatets diktatur gör inte denna tes ogiltig, utan bekräftar den istället på ett annat sätt, under andra förhållanden. Om det inte fanns *olika* klasser med *olika* intressen kunde det inte vara tal om ett *förbund*. Ett sådant förbund kan bara sammanjämkas med den socialistiska revolutionen i så måtto som den ryms inom den proletära diktaturens järnhårda ramar. I vårt land är diktaturen inte förenlig med det så kallade Bondeförbundets existens just därför att varje ”oberoende” bondeorganisation som strävar efter att lösa alla nationens politiska problem oundvikligen skulle visa sig vara ett verktyg i händerna på borgarklassen.

De organisationer som kallar sig bondepartier i de kapitalistiska länderna är i verkligheten bara en variant på borgerliga partier. De bönder som inte överger sin psykologi som självägande bonde och antar den proletära ståndpunkten kommer oundvikligen att följa borgarklassen när det blir frågan om grundläggande politiska spörsmål. De borgerliga partier som litar till eller försöker lita till bönderna och om möjligt arbetarna, måste givetvis camouflera sig, det vill säga anta två eller tre passande färger. Den berömda teorin om ”arbetar- och bondepartier” verkar ha skapats speciellt för att fungera som förklädnad för de borgerliga partier som måste söka stöd från bönderna men som också är beredda att suga upp arbetare i sina led. Guomindang har för evig tid skrivits in i historiens annaler som urtypen för ett sådant parti.

Som alla vet är det borgerliga samhället uppbyggt på ett sådant sätt att de egendomslösa, missnöjda och vilseledda massorna är på botten medan de nöjda bedragarna är kvar på toppen. Alla borgerliga partier är, om de är verkliga partier, det vill säga omfattar avsevärda massor, uppbyggda enligt denna princip. Utsugarna, bedragarna och tyrannerna är en minoritet i klassamhället. Alla kapitalistiska partier måste därför i sina inre förhållanden på ett eller annat sätt återskapa och återspegla förhållandena i det borgerliga samhället i stort. I alla borgerliga masspartier är därför de gräsrötterna mer demokratiska och längre åt ”vänster” än toppen. Det gäller för den tyska centern, de franska radikalerna och i synnerhet socialdemokratin. Det är därför det är så naivt och oförlåtligt av Stalin, Bucharin och andra att ständigt klaga över att toppen inte återspeglar känslorna hos ”vänster”guomindangs gräsrötter, den ”överväldigande

majoriteten”, de ”nio tiondelarna” etc. Det som de med sina bisarra klagomål framställde som ett tillfälligt, obehagligt missförstånd som skulle elimineras med hjälp av organisatoriska åtgärder, instruktioner och cirkulärbrev, är i själva verket ett väsentligt och grundläggande drag hos de borgerliga partierna, i synnerhet under en revolutionär epok.

Det är utifrån denna synvinkel vi måste bedöma de grundläggande argumenten hos programförslagets författare till försvar för alla möjliga opportunistiska block – både i England och Kina. Enligt dem är de broderliga förbindelserna med toppen helt och hållet i gräsrötternas intressen. Som alla vet yrkade oppositionen bestämt på att partiet skulle lämna Guomindang.

”Frågan uppstår”, säger Bucharin, ”varför? Är det på grund av att Guomindangs ledare vacklar? Och Guomindangs massor, är de bara 'boskap'? Sedan när avgörs inställningen till en massorganisation av vad som händer på 'topp'-nivå!” (**Den nuvarande situationen i den kinesiska revolutionen.**)

Det förefaller otroligt att ett sådant argument kan läggas fram i ett revolutionärt parti. Bucharin frågar, ”Och Guomindangs massor, är de bara 'boskap'?” Givetvis är de boskap. Massorna i alla borgerliga partier är boskap, om än i varierande grad. Men för oss är väl inte massorna boskap? Nej, och just därför får vi inte driva dem i armarna på borgarklassen, *och dölja den med benämningen arbetar- och bondeparti*. Just därför får vi inte underordna det proletära partiet under ett borgerligt parti, utan måste tvärtom vid varje steg ställa det förra i motsättning till det senare. Guomindangs ”topp”, som Bucharin talar så ironiskt om, som om den vore något sekundärt, oväsentligt och tillfälligt är i själva verket Guomindangs själ, dess sociala väsen. Borgarklassen utgör givetvis bara ”toppen” i partiet precis som i samhället. Men denna topp är mäktig med sitt kapital, sina kunskaper och sina kontakter: den kan alltid falla tillbaka på stödet från imperialisterna, och det allra viktigaste är att den alltid kan ta till den verkliga politiska och militära makt som är nära knuten till Guomindangs ledning. Det var just denna topp som skrev lagarna mot strejker, strypte böndernas uppror, sopade undan kommunisterna till ett mörkt hörn, och i bästa fall lät dem bli en tredjedel av partiet, och avtvingade dem en ed att Sun Yat-sens småborgerliga lära har företräde framför marxismen.¹ Gräsrötterna handplockades och utnyttjades av toppen, som liksom Moskva använde dem som ett stöd från ”vänster”, precis som generalerna, kompradorerna och imperialisterna fungerade som deras stöd från höger. Detta sätt att betrakta Guomindang inte som ett *borgerligt parti utan som en neutral arena för massornas kamp*, att leka med ord om nio tiondelar av gräsrötternas vänster för att fördunkla frågan om vem som verkligen styrde, innebar att toppens styrka och makt stärktes, att den fick hjälp att förvandla ännu större massor till ”boskap”, och under de för dem mest gynnsamma förhållandena förbereda kuppen i Shanghai. På grundval av den reaktionära teorin om ett tvåklassparti tänkte sig Stalin och Bucharin att kommunisterna tillsammans med ”vänstern” skulle få majoritet i Guomindang och därmed

¹ Efter kuppen 20 mars 1926, vars existens Kominterns press förnekade (se not ovan), utnyttjade Chiang Kai-shek sitt politiska överläge vid Guomindangs centrala exekutivkommittés plenarmöte i maj. Mötet antog en resolution från Chiang, som krävde att kommunisterna ”inte skulle tvivla på, eller kritisera, dr Sun (Sun Yat-sen) och hans principer.” Kommunistpartiet tvingades överlämna en lista över sina medlemmar i Guomindang till Guomindangs ständiga kommitté. Kommunisterna förbjöds bli ledare i partiavdelningar eller regeringsdepartement. Andelen kommunisterna i partikommittéer på lokal, provins- eller central nivå begränsades till en tredjedel av det totala antalet medlemmar. Guomindangs medlemmar fick inte gå med i kommunistpartiet. (Hela resolutionstexten finns i T C Woo, **The Kuomintang and the Future of the Chinese Revolution**, London 1928, s 176 f.) Efter mötet var Chiang ordförande för den centrala exekutivkommittén, ordförande i den ständiga kommittén, ordförande i det militära rådet (som ursprungligen leddes av Wang Jingwei och var tänkt att fungera som en civil ”kontroll” av militären) och allena rådande diktator i Kanton med alla regeringsdepartement underordnade generalstabens högkvarter. I utbyte mot Borodins godkännande av dessa villkor ”uteslöt” Chiang några av sina högeranhängare, som inväntade hans ankomst till Shanghai.

makten i landet, ty i Kina ligger makten i Guomindangs händer. Med andra ord tänkte de sig att *makten med hjälp av vanliga val till Guomindang-kongresser skulle överföras från borgarklassen till proletariatet*. Går det att tänka sig en mer rörande och idealistisk avgudadyrkan av "partidemokratin"... i ett borgerligt parti? För armén, byråkratin, pressen, kapitalet är alla i borgarklassens händer. Just på grund av detta och endast detta står den vid rodret i det härskande partiet. Den borgerliga "toppen" tolererar eller tolererade "nio tiondelar" av vänstern (och *denna sorts vänster*) bara så länge den inte var djärv nog att gå mot armén, byråkratin, pressen och kapitalet. Med hjälp av dessa mäktiga medel höll den borgerliga toppen inte bara de så kallade nio tiondelarna av partimedlemmarnas "vänster" i schack, utan också massorna i sin helhet. Och teorin om ett block mellan klasser, teorin att Guomindang är ett arbetar- och bondeparti, är bästa möjliga hjälp för borgarklassen. När borgarklassen senare hamnar i en hård konflikt med massorna och skjuter ner dem, under sammandrabbningen mellan två verkliga krafter, borgarklassen och proletariatet, hörs inte ens ett bråkande från dessa berömda nio tiondelar. Den ömkliga demokratiska sagan går upp i rök utan minsta spår när den ställs inför klasskampens blodiga verklighet.

Sådant är det verkliga och enda möjliga politiska förloppet för "arbetarnas och böndernas tvåklasspartier för Orienten". Det finns inte och kan inte finnas några andra.

* * *

Även om teorin om tvåklasspartier motiveras med att det nationella förtrycket påstås upphäva Marx' lära om klassen, så har vi redan hört om korsningen "arbetar- och bondepartier" i Japan, där det inte finns något nationellt förtryck alls. Men det räcker inte, frågan är inte bara begränsad till Orienten. "Tvåklass"-teorin försöker uppnå allmängiltighet. På detta område var det mest groteska inslaget det ovan nämnda amerikanska kommunistpartiets ansträngningar att stöda den borgerliga, "trustfientliga" senator LaFollettes presidentsvalskampanj, för att på så sätt spänna de amerikanska bönderna framför den sociala revolutionens kärria. Pepper, som var den teoretiker som låg bakom denna manöver, var en av de som bringade den ungerska revolutionen på fall genom att förbise de ungerska bönderna.¹ Han ansträngde sig ordentligt (utan tvekan som en sorts compensation) för att bringa det amerikanska kommunistpartiet på fall genom att upplösa det bland bönderna. Peppers teori var att den amerikanska kapitalismens superprofiter förvandlar det amerikanska proletariatet till en internationell arbetararistokrati, medan jordbrukskrisen ruinerar bönderna och tvingar dem in på den sociala revolutionens väg. Enligt Peppers uppfattning måste partiet med några få tusen medlemmar, huvudsakligen immigranter, smälta samman med bönderna med hjälp av ett borgerligt parti, och efter att på så sätt ha grundat ett "tvåklass"-parti skulle man garantera den socialistiska revolutionen trots det av superprofiter korruperade proletariatets passivitet eller neutralitet. Denna vansinniga teori hittade anhängare eller halvt anhängare i Kominterns översta ledning. I flera veckor låg frågan i vågskålen tills man slutligen gjorde en eftergift till marxismens ABC (bakom kulisserna kommenterade man: trotskistiska fördomar). Man

¹ Till skillnad från de ryska bolsjevikerna som inte tvekade att överta det socialistrevolutionära partiets jordbruksprogram och ge mark till de jordhungriga bönderna, skred de ungerska kommunisterna genast till verket med att upprätta en sovjetrepublik och nationalisera all jord och, utan hänsyn till fattig- och mellanböndernas känslor och strävanden, över en natt införa en storskalig socialistisk jordbruksproduktion. Genom att på detta sätt strunta i bondemajoriteten underlättade Bela Kun, Pepper och de andra kommunistledarna kontrarevolutionens arbete inom landsbygdsbefolkningen, och påskyndade därmed sovjetrepublikens fall. "Om denna lösning av jordbruksfrågan inte lyckades förverkliga förbundet mellan proletariatet i städerna och på landsbygden, så stärkte den tvärtom förbundet mellan städernas borgarklass och bönderna, som började strypa proletariatets makt... Kontrarevolutionen eggade bönderna till motstånd genom att utan omsvep säga: diktaturen vill bara suga ut bonden, den vill bara att bönderna ska ge den livsmedel i år och därmed stärka diktaturen, så att den nästa år kan fortsätta med nationaliseringarna och stjäla jorden från bönderna." (Bela Szanto, **Klassenkämpfe und die Diktatur des Proletariats in Ungarn**, Wien 1920, s 83.)

tvingades fånga det amerikanska kommunistpartiet med lasso för att få loss det från LaFollettes parti,¹ som till och med somnade in innan sin grundare.

Den moderna revisionismen alla påhitt för Orienten har senare överförts till väst. På ena sidan av Atlanten försökte Pepper driva på historien med hjälp av ett tvåklassparti, och de senaste rapporterna i pressen upplyser oss om att erfarenheterna av Guomindang upprepas i Italien, där man uppenbarligen försöker pracka på vårt parti den skandalösa parollen om en ”republikansk församling på grundval av [?!] arbetar- och bondekommittéer.” I denna paroll blandas Chiang Kai-sheks anda samman med Hilferdings. Kommer det verkligen att gå så långt?²

* * *

Avslutningsvis återstår bara för oss att påminna om att teorin om ett arbetar- och bondeparti sopar undan hela kampen mot populisterna (narodnikerna) från bolsjevismens historia. Utan denna kamp skulle det inte finnas något bolsjevikiskt parti. Vilken innebörd hade denna historiska kamp? 1909 skrev Lenin så här om socialistrevolutionärerna:

”Den grundläggande *tanken* i deras program var inte att det var nödvändigt med ett 'förbund' mellan proletariatets och böndernas 'styrkor', utan att det inte finns en *klassavgrund* mellan dem, att det inte behöver dras någon klasslinje mellan dem, och att den socialdemokratiska teorin om böndernas småborgerliga karaktär, till skillnad från proletariatet, i grunden är felaktig.” (CW, band 15, s 331.)

Med andra ord är arbetarnas och böndernas tvåklassparti en central idé hos de ryska narodnikerna. Bara genom att bekämpa denna tanke kunde den proletära förtruppens parti utvecklas i det bondedominerade Ryssland.

Vid tiden för 1905 års revolution upprepade Lenin ihärdigt och outtröttligt att vi måste:

”vara på vår vakt gentemot bönderna, *organisera oss självständigt*, och vara beredda att bekämpa dem i den utsträckning som bönderna agerar som en reaktionär eller anti-proletär kraft.” (CW, band 8, s 234. Trotskijs kursivering.)

1906 skrev Lenin:

”Det tredje och sista rådet: proletärer och halvproletärer i stad och på land, bilda egna organisationer! Lita inte på några ägare, inte ens om de är små eller 'arbetande'... Vi stöder bonderörelsen helt och fullt, men vi måste komma ihåg att det är en rörelse av en annan klass, *inte den* som kan genomföra och kommer att genomföra den socialistiska omvälvningen.” (VV10, band 3, s 251-52.)

Denna idé uppträder i hundratals av Lenins mindre och större verk. 1908 förklarade han:

¹ ”Vi har inga illusioner om LaFollette. Vi vet att han kommer att förråda industriarbetarna och de utsugna bönderna. Även om vi lovar att rösta på honom i valen kommer vi att peka på hans brister och kompromisser och att han förråder industriarbetarnas och fattigböndernas intressen. Vi kan inte stöda LaFollette med entusiasm, men situationen som vi står inför är sådan att vi tvingas ingå en valallians till stöd för LaFollette eftersom massan av bönder och industriarbetare som stöder det klassbaserade Bonde-Arbetarpartiet fortfarande hyser illusioner om att LaFollette är en Moses som kommer att leda dem ut ur öknen. Samtidigt som vi stöder LaFollette är det vår plikt att krossa denna illusion.” (C E Ruthenberg, **The Farmer-Labor United Front**, Chicago 1924, s 27.) Genom ett beslut i Kominterns exekutivkommitté samma år (1924) upphävdes Amerikas (kommunistiska) arbetarpartis centrala exekutivkommittés uppfattning att de skulle stöda LaFollettes parti och dess presidentkandidat.

² Under den tyska revolutionens början (1918-1919) föreslog Rudolf Hilferding, en av den tyska socialdemokratins teoretiker, att republikens konstitutionella struktur skulle utgöras av en kombination av arbetarråd och parlamentarisk demokrati, där de förra skulle bära upp den senare, som skulle ha de avgörande juridiska och verkställande rättigheterna. I praktiken visade sig denna ”kombinerade form” i både Tyskland och Österrike vara det enklaste sättet att lösa upp de existerande arbetarråden så att den republikanska parlamentariska demokratin till slut hade den slutgiltiga och odelade makten.

”I förbigående vill vi påpeka att ett 'förbund mellan proletariatet och bönderna' under inga omständigheter får uppfattas som en *sammansmältning av olika klasser eller* av proletariatets och böndernas *partier*. Inte bara en sammansmältning utan också *varje långvarig överenskommelse* skulle vara förödande för arbetarklassens socialistiska parti och *försvaga* den revolutionärt demokratiska kampen.” (VV10, band 3, s 351-52. Trotskijs kursivering – utom den sista.)

Går det att fördöma själva tanken på ett arbetar- och bondeparti på ett hårdare, mer skoningslöst och förödande sätt?

Stalin å andra sidan lär oss att

”Detta block (det revolutionära anti-imperialistiska blocket) kan, men måste inte alltid [!] obetingat [!], antaga formen av ett enhetligt arbetar- och bondeparti, vilket formellt [!] sammanhålls genom en enhetlig plattform.” (Marxismen och den nationella och koloniala frågan, a.a., s 288.)

Lenin lärde oss att ett förbund mellan arbetare och bönder aldrig och i inget fall får leda till en sammanslagning av partier. Men Stalin gör bara en eftergift till Lenin: även om, enligt Stalin, blocket mellan klasserna måste anta ”formen av ett enhetligt parti”, så är ett arbetar- och bondeparti som Guomindang – *inte alltid obligatoriskt*. Vi bör tacka honom för denna sista eftergift.

Lenin ställde denna fråga lika oförsonligt vid tidpunkten för oktoberrevolutionen. Han gjorde erfarenheterna från de tre ryska revolutionerna allmängiltiga, och med början 1918 missade Lenin aldrig ett tillfälle att upprepa att det finns två avgörande krafter i ett samhälle där kapitalistiska förhållanden dominerar .

”På grund av sin ekonomiska ställning i det borgerliga samhället måste bönderna ofrånkomligen följa antingen arbetarna eller bourgeoisin. *Någon medelväg finns inte.*” (VV10, band 8, s 493.)

Ändå är ett ”arbetar- och bondeparti” just ett försök att skapa en medelväg.

Om det ryska proletariatets förtrupp inte hade ställt sig mot bönderna, om det inte hade fört en skoningslös kamp mot de senares allt uppslukande småborgerliga formlöshet, så skulle den oundvikligen ha upplöst sig bland de småborgerliga elementen i det socialistrevolutionära partiet eller något annat ”tvåklassparti”, som i sin tur oundvikligen skulle ha underordnat sig det borgerliga ledarskapet. Får att uppnå ett revolutionärt förbund med bönderna – det uppstår inte opåkallat – måste man först av allt avskilja den proletära förtruppen, och därmed arbetarklassen i sin helhet, från de småborgerliga massorna. Det kan man bara genom att skola det proletära partiet i en anda av orubblig och oförsonlig klasspolitik.

Ju yngre proletariatet är, ju nyare och mer direkta dess ”blodsband” är till bönderna, ju större andel bönderna är av befolkningen i sin helhet, ju viktigare blir kampen mot alla sorters ”tvåklass” politisk alkemi. I väst är tanken på ett arbetar- och bondeparti bara löjlig. I öst är den livsfarlig. I Kina, Indien och Japan är denna tanke ett dödligt hot mot inte bara proletariatets ledarställning under revolutionen utan också mot även det mest elementära oberoende för den proletära förtruppen. Arbetar- och bondepartiet kan bara fungera som bas, fasad och språngbräda för borgarklassen.

Det är ödesdigert att den moderna revisionismen i denna fråga, som är grundläggande för hela Orienten, bara upprepar den gamla socialdemokratiska opportunisten från dagarna före revolutionen. Majoriteten av de europeiska socialdemokratiska ledarna ansåg att vårt partis kamp mot socialistrevolutionärerna var ett misstag och förordade envist att de två partierna skulle slås samman. De hävdade att för det ryska ”östern” var ett arbetarnas och böndernas tvåklassparti helt på sin plats. Om vi hade lyssnat på deras råd skulle vi aldrig ha uppnått varken ett förbund mellan arbetarna och bönderna eller proletariatets diktatur. Socialistrevolutionärernas ”tvåklass” arbetar- och bondeparti blev, och kunde i vårt land inte undvika att bli, den imperialistiska borgarklassens agenter. De försökte med andra ord utan

framgång fylla samma historiska roll som med framgång spelades av Guomindang i Kina på ett annorlunda och ”säreget” kinesiskt sätt, tack vare bolsjevismens revisionister. Om vi inte oförsonligt fördömer själva teorin om arbetar- och bondepartier för Orienten, så finns det inte och kan det inte finnas ett program för Komintern.

De fördelar som uppnåtts med Bondeinternationalen måste undersökas grundligt.

En av de viktigaste, om inte *den* viktigaste anklagelsen som slungades mot oppositionen var att den ”underskattade” bönderna. Även på denna punkt har livet gjort sina tester och avkunnat sin dom på både det nationella och internationella planet. I samtliga fall visade sig de officiella ledarna vara skyldiga till *att underskatta proletariats roll och betydelse i förhållande till bönderna*. Här skedde de största förändringarna och misstagen, på de ekonomiska och politiska områdena och internationellt. Bakom de inhemska misstag som gjorts sedan 1923 finns en underskattning av den statliga industrins betydelse under proletariats ledning för hela den nationella ekonomin och för förbundet med bönderna. I Kina dömdes revolutionen av oförmågan att förstå proletariats ledande och avgörande roll för jordbruksrevolutionen.

Utifrån samma ståndpunkt är det nödvändigt att undersöka och utvärdera Krestinterns¹ hela arbete, som ända från början bara var ett experiment – dessutom ett experiment som krävde största försiktighet och en strikt trohet mot principerna. Det är inte svårt att förstå orsaken till det.

På grund av hela sin historia och sina existensvillkor är bönderna den minst internationella av alla klasser. Källan till det som vanligtvis kallas nationella drag finns huvudsakligen hos bönderna. Bland bönderna är det bara de halv-proletära fattigböndernas massor som kan ledas in på internationalismens väg, och bara proletariats ledning kan leda dem. Alla försök till genvägar är bara en lek med klasserna, och det innebär alltid en lek till proletariats nackdel. Bönderna kan lockas till en internationalistisk politik enbart om proletariats sliter lös den från borgarklassens inflytande, och om de erkänner proletariats inte bara som sin allierade utan också som sin ledare. Och omvänt är alla försök att organisera de olika ländernas bönder i en självständig internationell organisation, över huvudet på proletariats och utan hänsyn till de nationella kommunistpartierna, redan på förhand dömda att misslyckas. När det kommer till kritan kan sådana försök bara skada de olika ländernas proletariat i deras kamp om ledningen över lantarbetarna och fattigbönderna.

Under alla borgerliga revolutioner såväl som kontrarevolutioner, med början i femtonhundratalets bondekrig och till och med innan det, har böndernas olika skikt spelat en enormt viktig och ibland till och med avgörande roll. Men de spelade aldrig någon *självständig* roll. Bönderna stödde alltid direkt eller indirekt en politisk kraft mot en annan. Ensamma utgjorde de aldrig en självständig kraft som kunde lösa nationella politiska uppgifter. Under finanskapitalets epok har polariseringen av det kapitalistiska samhället accelererat oerhört jämfört med tidigare skeden i den kapitalistiska utvecklingen. Det innebär att böndernas specifika vikt har minskat och inte ökat. Hursomhelst är bönderna under den imperialistiska epoken mindre förmögna till *självständiga* politiska aktioner i nationell, för att inte tala om internationell skala, än vad de var under den industrikapitalistiska epoken. USA:s farmare är idag ojämförligt mindre förmögna att spela en självständig politisk roll än vad de

---

¹ **Krestintern** är ett sammansatt ord bestående av förkortningar av de ryska orden för bonde och international. Den bildades under beskydd av Komintern i Moskva i oktober 1923. Det går inte att avgöra exakt när den faktiskt upplöstes, eftersom den kommunistiska pressen aldrig haft någon officiell notis om att den avskaffats.

var för fyrtio eller femtio år sedan, när, som den populistiska rörelsens erfarenheter visar, de inte kunde och inte heller organiserade något självständigt nationellt politiskt parti.

Den ekonomiska nedgången efter kriget innebar en tillfällig men skarp svängning mot jordbruket i Europa, och det gav upphov till illusioner om ”bondens” möjliga roll, det vill säga borgerliga så kallade bondepartier som demagogiskt opponerar sig mot de borgerliga partierna. Om man under efterkrigsperiodens stormiga oro bland bönderna kunde riskera ett experiment med en Bondeinternational för att testa de nya förhållandena mellan proletarietet och bönderna och mellan bönderna och borgarklassen, så är det nu hög tid att göra det teoretiska och politiska bokslutet över dessa fem års experimenterande med Bondeinternationalen, för att blottlägga dess förkastliga brister och försöka visa dess positiva sidor.

En slutsats är i alla händelser odiskutabel. Erfarenheterna av ”bonde”-partier i Bulgarien, Polen, Rumänien och Jugoslavien (det vill säga de underutvecklade länderna), våra socialistrevolutionärens gamla erfarenheter, och den nya erfarenheten (blodet är fortfarande varmt) av Guomindang, de enstaka experimenten i utvecklade länder, i synnerhet LaFollette-Peppers experiment i USA – har otvivelaktigt visat att det under den kapitalistiska nedgångens epok finns ännu mindre orsak än under den kapitalistiska uppgångens epok att leta efter *självständiga*, revolutionära anti-borgerliga bondepartier.

”Staden kan inte vara landsbygdens jämlike. Landsbygden kan under [denna nuvarande] epoks historiska betingelser inte vara stadens jämlike. Det är ofrånkomligt att staden *drar med sig* landsbygden. Landsbygden *följer* ofrånkomligen *efter staden*. Frågan är bara *vilken klass*, av 'stads'klasserna, som förmår dra med sig landsbygden...” (VV10, band 9, s 247.)

Under revolutionerna i Orienten kommer bönderna att spela en avgörande roll, men ännu en gång, den kommer varken att vara ledande eller självständig. Fattigbönderna i Hubei, Gwangdong eller Bengalen kan fylla en roll både i nationell och internationell skala, men bara under förutsättning att de stöder arbetarna i Shanghai, Kanton, Hankou och Calcutta. Det är den enda utvägen för de revolutionära bönderna på en *internationell* väg. Det är hopplöst att försöka smida direkta band mellan bonden från Hubei och bonden från Galicien eller Dobrudja, den egyptiske fellahn och den amerikanske farmaren.

Det ligger i politikens natur att allt som inte fyller ett direkt syfte blir verktyg för andra syften, och ofta motsatsen till det man försökte. Har vi inte haft exempel på borgerliga partier som var beroende av bönderna eller försökte få stöd från dem, och som ansåg det nödvändigt att under en längre eller kortare period använda Bondeinternationalen, när de inte kunde göra det i Komintern, som en säkerhetsåtgärd mot slag från kommunistpartiet i sitt land? Precis som Purcell på fackföreningarnas område skyddade sig med den engelsk-ryska kommittén? Den enda orsaken till att LaFollette inte försökte ansluta sig till Bondeinternationalen var att det amerikanska kommunistpartiet var så oerhört svagt. Han behövde inte. Frivilligt och oombedd omfamnade Pepper LaFollette utan det. Men Radič, bankiren som ledde de kroatiska bönderna, ansåg det nödvändigt att lämna sitt visitkort till Bondeinternationalen på sin väg mot regeringen. Guomindang gick oändligt mycket längre och ordnade inte bara en plats i Bondeinternationalen och Förbundet mot imperialismen, utan knackade till och med på Kominterns dörr och hälsades välkommen med välsignelse från SUKP:s politbyrå, med en enda avvikande röst.

Det är i högsta grad karakteristiskt för de senaste årens politiskt ledande strömningar, att vid en tidpunkt då det fanns mycket starka stämningar för att lägga ner Profintern [Röda fackföreningarnas internationala] (själva namnet ströks ur de sovjetiska fackföreningarnas stadgar), då har såvitt vi kan påminna oss ingenstans frågan har uppkommit i den officiella pressen om vilka erövringar Krestintern, Bondeinternationalen, har gjort.

Den sjätte kongressen måste på allvar gå igenom Bonde”internationalens” arbete utifrån den proletära internationalismens ståndpunkt. Det är hög tid att göra ett marxistiskt bokslut över detta långdragna experiment. I en eller annan form måste detta bokslut finnas med i Kominterns program. Det nuvarande förslaget andas inte ett ord om varken Bondeinternationalens ”miljoner”, eller för den delen om själva dess existens.

Avslutning

Vi har presenterat en kritik av vissa grundläggande teser i programförslaget. Den enorma tidsbristen förhindrade oss att behandla alla teserna. Vi hade bara två veckor till vårt förfogande för detta arbete. Vi tvingades därför begränsa oss till de mest brännande frågorna, de som var mest knutna till den senaste periodens revolutionära kamp och interna partistrider.

Genom våra erfarenheter av tidigare så kallade ”diskussioner” är vi redan på förhand medvetna om att fraser som slits ur sitt sammanhang och misstag med pennan kan förvandlas till en bubblande källa av nya teorier som ska tillintetgöra ”trotskismen”. En hel tidsperiod har fyllts av triumferande rop av denna sort. Men vi ser med största lugn fram mot möjligheten att billiga teoretiska skorpior även denna gång kan slå sig ner på oss.

Det är för övrigt mycket sannolikt att programförslagets författare kommer att föredra att vidareutveckla den gamla artikel 58, hellre än att sprida nya kritiska och förklarande artiklar. Självfallet är denna typ av argument ännu mindre giltiga för oss.

Den sjätte världskongressen står inför uppgiften att anta ett program. Genom hela detta arbete har vi försökt visa att det absolut inte går att använda det förslag som Bucharin och Stalin har utarbetat som grund för detta program.

Vi befinner oss nu vid en vändpunkt i SUKP:s och hela Kominterns liv. Det visar sig klart i de senaste besluten och åtgärderna från vårt partis centrala exekutivkommitté och EKKI:s februariplenium.¹ Dessa åtgärder är helt otillräckliga, resolutionerna är motsägelsefulla, och vissa av dem, exempelvis EKKI:s februariresolution om den kinesiska revolutionen, är helt igenom felaktiga. Men i alla resolutioner finns en tendens att göra en vänstersväng. Vi har ingen som helst anledning att överskatta den, än mer som den går hand i hand med en kampanj för att rensa ut revolutionärerna medan högern skyddas. Icke desto mindre har vi inte för ett ögonblick tänkt bortse från denna vänstersväng, som framtvings av den *återvändsgränd* som den gamla inriktningen hamnat i. Varje verklig revolutionär kommer att på sin post göra allt i sin makt för att underlätta för dessa vänstersymptom att utvecklas till en revolutionär leninistisk inriktning, med minsta möjliga svårigheter och omvälvningar i partiet. Men vi är fortfarande långt därifrån. För närvarande genomgår Komintern sin kanske mest allvarliga utvecklingsperiod, en period där den gamla linjen är långtifrån undanröjd samtidigt som den nya inriktningen medför att främmande element bryter fram. Programförslaget återspeglar i stort och delvis detta övergående tillstånd. Men genom själva sin karaktär är sådana perioder de minst gynnsamma för att utarbeta dokument som ska avgöra vårt internationella partis verksamhet för flera år framåt. Oavsett hur svårt det är måste vi bida vår tid – trots att så mycket tid redan gått till spillo. Vi måste låta de oroliga vattnen lugna sig. Förvirringen måste försvinna, motsättningarna måste avlägsnas och den nya inriktningen måste få definitiv form.

Det är fyra år sedan den senaste kongressen. Under de senaste nio åren har inte Komintern haft något definitivt program. Den enda utvägen ur detta är: att den sjunde världskongressen samlas om ett år från idag, och en gång för alla gör slut på alla försök att lägga beslag på Kominterns överhöghet. Den normala regimen måste återupprättas, en regim som tillåter en

¹ Besluten vid Tredje internationalens exekutivkommittés möte i februari 1928 markerade officiellt inledningen av Internationalens ”vänster”-inriktning. Det behandlas i större detalj i den efterföljande artikeln, ”Och sedan?”

verklig diskussion om programförslaget och låter oss mot detta eklektiska förslag ställa ett annat marxist-leninistiskt förslag. Komintern, sektionernas möten och konferenser, eller dess press kan inte ha några förbjudna frågor. Under detta år måste marken plöjas djupt med den marxistiska plogen. Bara som resultatet av ett sådant arbete kan proletariatets internationella parti skaffa sig ett program, en ledstjärna som kommer att lysa med sina genomträngande strålar, och kasta tillförlitliga strålar långt in i framtiden.

Alma Ata, juni 1928.

Översättning: *Göran Källqvist*

Till innehållsförteckningen för artikelsamlingen [Trotskij om Kina](#)